

PATVIRTINTA

Audito, apskaitos, turto vertinimo ir
nemokumo valdymo tarnybos prie Lietuvos
Respublikos finansų ministerijos direktoriaus
2016 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. V2-24

18-OJO VERSLO APSKAITOS STANDARTO „FINANSINIS TURTAS IR FINANSINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI“ METODINĖS REKOMENDACIJOS

Parengtos pagal [standartą su pakeitimais, priimtais iki 2015 m. gegužės 28 d., galiojančiais nuo 2016 m. sausio 1 d.](#) (Žin., 2009, Nr. 137-6053; TAR, 2015-06-01, i. k. 2015-08505)

Paryškintu šriftu spausdinamas verslo apskaitos standarto tekstas. Po standarto punktais pateiktos rekomendacijos nėra standarto dalis. Pavyzdžiai ir rekomendacijos nepakeičia standarto nuostatų, o tik paaiškina, kaip registruojami apskaitoje, klasifikuojami, įvertinami ir pateikiami finansinėse ataskaitose finansinis turtas ir finansiniai įsipareigojimai.

Pavyzdžiuose naudojamos pavyzdinio sąskaitų plano sąskaitos.

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nustatyti finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų pripažinimo, įvertinimo, apskaitos ir pateikimo finansinėse ataskaitose tvarką.

2. Šis standartas taikomas visoms finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų rūšims, išskyrus:

2.1. investicijas į dukterines ir asocijuotąsias įmones, kurioms taikomi 14-asis verslo apskaitos standartas „Verslo jungimai“, 15-asis verslo apskaitos standartas „Investicijos į asocijuotąsias įmones“, 16-asis verslo apskaitos standartas „Konsoliduotosios finansinės ataskaitos ir investicijos į dukterines įmones“ ir kurios įsigytos nenumatant jų parduoti per 12 mėnesių nuo įsigijimo datos;

2.2. pagal finansinės nuomos sutartis gautinas sumas ir įsipareigojimus, kuriems taikomas 20-asis verslo apskaitos standartas „Nuoma, lizingas (finansinė nuoma) ir panauda“;

2.3. atidėjinius ir neapibrėžtuosius įsipareigojimus, kuriems taikomas 19-asis verslo apskaitos standartas „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir turtas bei pobalansiniai įvykiai“;

2.4. finansinį turtą ir finansinius įsipareigojimus, atsirandančius iš išvestinių finansinių priemonių, tokių kaip pasirinkimo, ateities, išankstiniai sandoriai ir pan., kuriems taikomas 26-asis verslo apskaitos standartas „Išvestinės finansinės priemonės“;

2.5. draudimo ir perdraudimo sutartis, pagal kurias, įvykus sutartyje apibrėžtam draudžiamajam įvykiui, draudikas ar perdraudikas prisiima reikšmingą draudėjo ar perdraudėjo draudimo riziką sutikdamas išmokėti draudimo išmoką;

2.6. atlygį darbuotojui, kuriam taikomas 31-asis verslo apskaitos standartas „Atlygis darbuotojui“.

2¹. Labai maža įmonė, rengianti 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 8 punkte nustatytą finansinių ataskaitų rinkinį, taiko šio standarto nuostatas ir naudojami XIII skyriuje nustatytais išimtimis.

3. Jei tam tikros rūšies finansinio turto ir finansinių įsipareigojimų apskaitai taikomas kitas verslo apskaitos standartas, apskaitoje jie registruojami ir finansinėse ataskaitose parodomi to standarto nustatyta tvarka.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Aktyvioji rinka – rinka, atitinkanti visus šiuos kriterijus: a) prekiaujama vienu ar keliais turtais; b) bet kuriuo metu yra pirkėjų (pardavėjų), ketinančių pirkti ar parduoti turta; c) informacija apie parduodamo turto rinkos kainas yra prieinama visuomenei.

Amortizuota finansinio turto savikaina – finansinio turto įsigijimo savikaina atėmus atgautą už šį turta sumokėtos pagrindinės sumos dalį, pripažinus įsigijimo savikainos ir išpirkimo sumos skirtumo sukauptą amortizacijos sumą ir atėmus to turto nuvertėjimo nuostolius.

Amortizuota finansinio įsipareigojimo savikaina – finansinio įsipareigojimo įsigijimo savikaina, atėmus vykdant šį įsipareigojimą sumokėtą pagrindinės sumos dalį ir pripažinus įsigijimo savikainos ir išpirkimo sumos skirtumo sukauptą amortizacijos sumą.

Apskaičiuotų palūkanų metodas – amortizuotos finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo savikainos nustatymo pagal apskaičiuotų palūkanų normą ir palūkanų pajamų ir sąnaudų paskirstymo per nustatytą laikotarpį metodas.

Apskaičiuotų palūkanų norma – palūkanų norma, kurią taikant pinigų srautai diskontuojami visą finansinio turto ar įsipareigojimo turėjimo laiką arba iki kito perkainojimo dienos.

Atpirkimo sandoris – sandoris, pagal kurį viena šalis už pinigus arba kitokį priimtina atlygį perleidžia kitai šaliai finansinį turta, įsipareigodama per nustatytą laiką jį atpirkti nustatytais sąlygomis.

Finansinio turto nuvertėjimo nuostoliai – suma, kuria finansinio turto balansinė vertė yra didesnė už sumą, tikėtiną atgauti perleidžiant ar naudojant finansinį turta.

Finansinis įsipareigojimas – sutartinis įsipareigojimas: 1) perduoti pinigus ar kitą finansinį turta kitai šaliai; 2) pasikeisti finansinėmis priemonėmis su kita šalimi galimai sau nepalankiomis sąlygomis.

Finansinis turtas – turtas, kuris yra: 1) pinigai ir pinigų ekvivalentai; 2) sutartinė teisė pasikeisti finansinėmis priemonėmis su kita šalimi galimai sau palankiomis sąlygomis; 3) įsigyti kito subjekto vertybiniai popieriai; 4) sutartinė teisė gauti pinigus ar kitą 1–3 punktuose išvardytą finansinį turta iš kito subjekto.

Tikroji vertė – suma, už kurią vertės nustatymo dieną sandorio šalys viena kitai įprastomis rinkos sąlygomis gali parduoti turtą ar paslaugas arba perleisti įsipareigojimą.

III. FINANSINIS TURTAS

4. Finansiniam turtui priskiriama:

4.1. Pinigai, esantys įmonės kasoje ir atsiskaitomosiose sąskaitose.

4.2. Pinigų ekvivalentai. Pinigų ekvivalentams gali būti priskiriama trumpalaikės (iki trijų mėnesių nuo įsigijimo datos) likvidžios investicijos į vertybinius popierius (išskyrus nuosavybės vertybinius popierius), kelionės čekiai ir kitas finansinis turtas, kuris gali būti greitai iškeičiamas į žinomas pinigų sumas, kurių vertės pasikeitimo rizika yra nereikšminga.

Likvidžios investicijos į vertybinius popierius gali būti vyriausybės vertybiniai popieriai, obligacijos, vekseliai ir kitas finansinis turtas, kurio išpirkimo terminas yra trumpesnis kaip 3 mėnesiai nuo įsigijimo datos. Jei vertybinių popierių išpirkimo terminas yra nuo 3 iki 12 mėnesių, investicijos pinigų ekvivalentams nepriskiriamos ir rodomos balanso straipsnyje *Kitas trumpalaikis turtas*.

4.3. Sutartinė įmonės teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą, apsieikti finansiniu turtu ar finansiniais įsipareigojimais, kuri finansinėse ataskaitose parodoma kaip už parduotą produkciją, suteiktas paslaugas ar paskolas gautinos sumos, iš anksto sumokėtos sumos už finansinį turtą ir kitos pagal sutartis užregistruotos finansinės skolos įmonei.

Sutartinė teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą iš kitos įmonės atsiranda, kai pagal pasirašytą sutartį ar kitokį susitarimą įmonė įvykdo savo įsipareigojimus ir užregistruoja atitinkamas kitos įmonės skolas, kurios balanse pripažįstamos finansiniu turtu.

1 pavyzdys

1. Įmonė „A“ 20X5 m. gruodžio 15 d. pasirašė sutartį dėl prekių pardavimo įmonei „B“ už 5 000 EUR. Prekių pagaminimo savikaina – 4 000 EUR. Atsiskaitymo data – 20X6 m. sausio 15 d. Įmonė „A“ 20X5 m. gruodžio 20 d. įvykdo savo įsipareigojimą įmonei „B“ pristatydama sutartyje nurodytas prekes ir registruoja finansinį turtą (gautinus pinigus). Įmonės „A“ apskaitoje 20X5 m. gruodžio 20 d. daromi tokie įrašai:

D 600 Parduotų prekių ir suteiktų paslaugų savikaina	4 000
K 203 Produkcija	4 000
ir	
D 241 Pirkėjų skolos	5 000
K 500 Prekių ir paslaugų pajamos	5 000

2 pavyzdys

Įmonė „C“ ilgalaikiam projektui finansuoti savo patronuojamajai įmonei „D“ paskolino 500 000 EUR. Už šią paskolą patronuojamoji įmonė kasmet mokės palūkanas, kurių suma bus

perskaičiuojama pagal pasikeitusias rinkos sąlygas. Pervedus pinigus, registruojamas finansinio turto pasikeitimas. Įmonės „C“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 1611 Paskolos patronuojamosioms įmonėms	500 000
K 271 Sąskaitos bankuose	500 000

3 pavyzdys

Įmonė „F“ sumokėjo 10 000 EUR avansą už kitos įmonės akcijų paketą, kurį numato laikyti ilgiau nei vienus metus. Kadangi pinigai pervedami už įsigyjamą ilgalaikį finansinį turtą, akcijų paketo savininko skola registruojama ilgalaikio finansinio turto sąskaitoje, įmonės „F“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 1680 Sumokėti avansai už finansinį turtą	10 000
K 271 Sąskaitos bankuose	10 000

Balanse ši suma parodoma straipsnyje *Kitas finansinis turtas*.

4.4. Kitų ūkio subjektų išleisti vertybiniai popieriai: akcijos, obligacijos ir kiti vertybiniai popieriai, kurie įsigijami siekiant gauti ekonominės naudos.

Pavyzdys

Įmonė „K“ sumokėjo paskutinę pagal sutartį numatytą sumą – 20 000 EUR – ir įsigijo kitos įmonės akcijų. Už šias akcijas iš anksto buvo sumokėta 80 000 EUR. Įmonės „K“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 1660 Kitų įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai	100 000
K 271 Sąskaitos bankuose	20 000
K 1680 Sumokėti avansai už finansinį turtą	80 000

5. Balanse finansinis turtas skirstomas į ilgalaikį ir trumpalaikį.

Jei įmonė planuoja finansinį turtą laikyti ilgiau nei vienus metus, tokį turtą ji registruoja ilgalaikio finansinio turto sąskaitose. Jei finansinį turtą planuojama parduoti per vienus metus nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, toks finansinis turtas parodomas trumpalaikio finansinio turto straipsniuose.

6. Pinigai paprastai rodomi balanso trumpalaikio turto dalyje. Tačiau, jei pinigų naudojimas apribojamas ilgiau kaip vienus metus, pvz., pinigai laikomi indėlių sąskaitoje ir indėlio terminas baigsis po 12 mėnesių nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, jie turi būti rodomi ilgalaikio finansinio turto dalyje.

Pinigai ir jų ekvivalentai yra likvidžiausias finansinis turtas, tačiau dažnai jo likvidumas apribojamas ilgesniam nei vienų metų laikotarpiui, pavyzdžiui, dalį pinigų įmonė laiko ilgiau kaip vienus metus terminuotojo indėlio sąskaitoje. Tokiu atveju pinigus ir jų ekvivalentus reikėtų rodyti balanso straipsnyje *Kitas finansinis turtas*. Būsimiesiems ilgalaikiams įmonės įsipareigojimams vykdyti indėlių sąskaitose kaupiami pinigai, kurie negali būti naudojami kitiems tikslams, pavyzdžiui, aplinkai sutvarkyti po veiklos nutraukimo, restruktūrizavimui, gamybai plėsti, pensijoms ir pan., turi būti rodomi ilgalaikio finansinio turto dalyje.

7. Vertinant finansinį turtą, jis skirstomas į tris grupes:

Finansinio turto vertinimo būdai ne visada priklauso nuo jo grupavimo balanse. Šiame standarte finansinis turtas grupuojamas į tris grupes tik įvertinimo tikslu, tačiau, jei sumos reikšmingos, įmonės gali kiekvienai grupei skirti atskiras sąskaitas ir balanse rodyti atskirose eilutėse. Sudarant finansines ataskaitas finansinio turto vertė nustatoma atsižvelgiant į jo įsigijimo tikslą ir likvidumą aktyviojoje rinkoje. Finansinio turto priskyrimo vienai iš trijų šiame punkte nurodytų grupių tikslas – pasirinkti tinkamą to turto vertinimo būdą, bet ne vietą balanso ataskaitoje.

7.1. parduoti laikomą;

Tai finansinis turtas, kuris buvo įsigytas siekiant gauti pelno iš kainos svyravimų. Finansinis turtas turi būti priskiriamas šiai grupei, jei neatsižvelgdama į jo įsigijimo tikslą įmonė nusprendžia jį parduoti.

Finansinis turtas priskiriamas laikomam parduoti, jei jis nebuvo priskirtas kitoms vertinimo grupėms: laikomam iki išpirkimo termino, suteiktoms paskoloms ir gautinoms sumoms. Vertybiniai popieriai, kurie neturi išpirkimo termino, pavyzdžiui, paprastosios akcijos, išskyrus investicijas į patronuojamąsias ir asocijuotąsias įmones, priskiriami finansinio turto, laikomo parduoti, grupei.

Pirktos paskolos ir gautinos sumos gali būti priskiriamos parduoti laikomam finansiniam turtui, jei jos įsigyjamoms siekiant uždirbti iš jų perpardavimo.

Finansinis turtas, laikomas parduoti, balanse gali būti rodomas tiek ilgalaikio, tiek trumpalaikio turto straipsniuose, priklausomai nuo to, kada įmonė planuoja šį turtą parduoti. Jei įmonė nusprendžia ilgalaikį finansinį turtą parduoti per vienus metus nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, tokio turto balansinė vertė turi būti perkeliama į trumpalaikio turto straipsnius.

7.2. iki išpirkimo termino laikomą;

Finansiniam turtui, laikomam iki išpirkimo termino, gali būti priskiriami skolos vertybiniai popieriai, jei siekdama maksimalios naudos įmonė tvirtai nusprendžia neparduoti vertybinių popierių iki nustatyto jų išpirkimo termino.

Šiai grupei priskiriamas finansinis turtas, kuris pagal sutartyse nustatytas sąlygas bus išperkamas nustatytais terminais už nustatytas arba galimas nustatyti sumas. Prieš nusprendžiant laikyti finansinį turtą iki išpirkimo termino, įmonė turi įvertinti savo finansines galimybes. Jei finansinių galimybių išlaikyti turtą iki išpirkimo termino nėra, įmonė neturi jo priskirti šiai grupei.

Paskolos ir gautinos sumos, nors jos ir turi panašių požymių kaip ir finansinis turtas, laikomas iki išpirkimo termino, šiai įvertinimo grupei nepriskiriamos.

7.3. suteiktas paskolas ir gautinas sumas;

Sudarant finansines ataskaitas šiai finansinio turto vertinimo grupei priskiriamos kitiems subjektams suteiktos paskolos, gautinos sumos už išsimokėtinai parduotą ilgalaikį turtą, pagamintą produkciją ar kitą trumpalaikį turtą, už išsimokėtinai suteiktas paslaugas ir kitos gautinos sumos.

Tokioms gautinoms sumoms priskiriamos už parduotą produkciją gautinos sumos, kurių sumokėjimą užtikrindamas skolininkas išrašo paprastąjį vekselį.

Įsigyjamosios įmonės įsigyta paskola laikoma įsigyjančiosios įmonės suteikta, jei prieš sujungiant verslą įsigyjamosios įmonės ji buvo panašiai klasifikuojama. Tokia paskola įsigijimo metu įvertinama pagal 14-ojo verslo apskaitos standarto „Verslo jungimai“ reikalavimus.

8. Parduoti laikomas finansinis turtas yra toks finansinis turtas, kuris buvo įsigytas parduoti arba siekiant gauti pelno iš jo kainos svyravimų, ir kitas finansinis turtas, kuris nepriskiriamas prie iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto ar paskolų ir gautinų sumų. Parduoti laikomo finansinio turto pavyzdžiai gali būti supirktos paskolos ar kitos gautinos sumos, kitų įmonių akcijos, kitų ūkio subjektų išleistos obligacijos ar kiti vertybiniai popieriai, kuriuos įmonė įsigyja prekybos tikslais ir nepriskiria 7.2 ir 7.3 punktuose nurodytoms grupėms.

Finansinis turtas, laikomas parduoti per vienus metus nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, rodomas balanso straipsnyje *Trumpalaikės investicijos*.

Laikomas parduoti ilgalaikis finansinis turtas rodomas balanso straipsnyje *Kitas finansinis turtas*.

9. Iki išpirkimo termino laikomas finansinis turtas yra toks finansinis turtas, kurį ketinama ir galima laikyti iki nustatyto išpirkimo termino, gaunant fiksuotas arba galimas nustatyti sumas, išskyrus parduoti laikomą finansinį turtą, paskolas ir gautinas sumas. Finansinis turtas priskiriamas iki išpirkimo termino laikomam finansiniam turtui tik tada, kai įsigijusi įmonė ketina ir sugeba jį išlaikyti iki išpirkimo termino ir nesinaudos galimybe jį parduoti.

Šiai finansinio turto grupei gali būti priskiriamos obligacijos, vyriausybės vertybiniai popieriai ir kiti skolos vertybiniai popieriai, kurių pirkimo sutartyse nurodytas skolos dydis, fiksuotos ar galimos nustatyti palūkanos ir vertybinių popierių išpirkimo datos. Priskyrimo ar nepriskyrimo šiai finansinio turto grupei kriterijai pateikiami šio standarto 10 ir 11 punktuose.

Ilgalaikis finansinis turtas, laikomas iki išpirkimo termino, paprastai rodomas balanso ilgalaikio turto straipsnyje *Kitas finansinis turtas*.

Jei išpirkimo terminas sueina per vienus metus skaičiuojant nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, finansinis turtas rodomas balanso trumpalaikio turto straipsnyje *Trumpalaikės investicijos*.

Jei įmonė įsigyja likvidžių obligacijų, kurias gali bet kada parduoti, tačiau nusprendžia jų neparduoti iki išpirkimo termino, ji turi šią investiciją įvertinti pagal finansinio turto, laikomo iki išpirkimo termino, reikalavimus. Finansinis turtas atitinka iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto kriterijus, jei įmonė planuoja ir turi finansinių galimybių jį laikyti iki išpirkimo termino ir jei ji atgaus visą jo balansinę vertę.

Suteiktos arba pirktos paskolos ir iš pirkėjų gautinos sumos finansiniam turtui, laikomam iki išpirkimo termino, nepriskiriamos.

10. Finansinis turtas nepriskiriamas iki išpirkimo termino laikomam finansiniam turtui, jei:

10.1. įmonė ketina jį laikyti neribotą laiką;

10.2. įmonė yra pasirengusi jį parduoti;

10.3. emitentas turi teisę jį išpirkti anksčiau nustatyto išpirkimo termino už sumą, kuri yra reikšmingai mažesnė už amortizuotą jo savikainą.

11. Iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto pavyzdžiai gali būti obligacijos su fiksuota palūkanų norma ir nustatyta išpirkimo data, jei obligacijų turėtojas ketina ir gali jas laikyti iki išpirkimo termino. Nuosavybės vertybiniai popieriai nepriskiriami iki išpirkimo termino laikomam finansiniam turtui, nes jų galiojimo laikas dažniausiai yra neribotas.

12. Suteiktos paskolos ir gautinos sumos tai neišvestinis, aktyviojoje rinkoje nekotiruojamas, finansinis turtas, už kurį atsiskaitoma fiksuotomis ar kitaip nustatytais sumomis, išskyrus: a) tuoj pat ar artimiausiu metu ūkio subjekto ketinamą parduoti turtą, kuris turi būti priskiriamas laikomam parduoti ir vertinamas tikrąja verte; b) turtą, už kurį jo turėtojas gali neatgauti pradinės investicijų sumos (ne dėl beviltiškų skolų); c) turtą, kuris yra investuotas į kolektyvinio investavimo subjektus. Suteiktų paskolų ir gautinų sumų pavyzdžiai gali būti pirkėjų, paskolų gavėjų, darbuotojų ir kitos finansinės skolos įmonei.

13. Už nefinansinį turtą, pavyzdžiui, ilgalaikį materialųjį, nematerialųjį turtą, atsargas ar paslaugas, iš anksto sumokėtos sumos finansiniam turtui nepriskiriamos.

Pavyzdys

Iš anksto sumokėti pinigai už gautiną nematerialųjį ar ilgalaikį materialųjį turtą ir gautinas prekes ar paslaugas finansiniam turtui nepriskiriami ir šio standarto nuostatos jiems netaikomos. Pavyzdžiui, įmonei sumokėjus 1 000 000 EUR avansą už perkamą pastatą avanso suma parodoma balanso ilgalaikio materialiojo turto dalyje ir apskaitoje registruojama tokiais įrašais:

D 1260 Sumokėti avansai už ilgalaikį materialųjį turtą	1 000 000
K 271 Sąskaitos bankuose	1 000 000

Jei iš anksto sumokama už nematerialųjį turtą, sumokėtos sumos įvertinamos ir apskaitoje registruojamos pagal 13-ąjį verslo apskaitos standartą „Nematerialusis turtas“, jei už ilgalaikį materialųjį turtą – pagal 12-ąjį verslo apskaitos standartą „Ilgalaikis materialusis turtas“, jei už atsargas – pagal 9-ąjį verslo apskaitos standartą „Atsargos“ ir pan.

Iš anksto sumokėti pinigai finansiniu turtu laikomi tik tada, jei sumokėta už gautiną kitą finansinį turtą, pavyzdžiui, kitą valiutą, akcijas, obligacijas ir pan.

IV. FINANSINIAI ĮSIPAREIGOJIMAI

14. Prie finansinių įsipareigojimų priskiriami sutartiniai įsipareigojimai sumokėti pinigais arba atsiskaityti kitu finansiniu turtu.

Įsipareigojimai laikomi finansiniais tik tada, jei įmonė prisiima įsipareigojimą sumokėti pinigais arba atsiskaityti kitu finansiniu turtu. Gauti išankstiniai mokėjimai už parduodamą nefinansinį turtą arba prisiimti įsipareigojimai atsiskaityti nefinansiniu turtu finansiniais įsipareigojimais nelaikomi ir šio standarto nuostatos jų apskaitai netaikomos.

Įmonės finansiniai įsipareigojimai rodomi balanso dalies *Mokėtinų sumų ir kiti įsipareigojimai* straipsniuose. Šiuose straipsniuose gali būti rodomi ir nefinansiniai įsipareigojimai, pavyzdžiui, straipsnyje *Gauti avansai* gali būti rodomi nefinansiniai įsipareigojimai, už kuriuos bus atsiskaitoma nefinansiniu turto arba paslaugomis.

Kai kada įsipareigojimai, parodyti balanso dalyje *Dotacijos, subsidijos*, gali tapti finansiniais, jei pagal sudarytas sutartis dotacijos turi būti grąžinamos finansiniu turto.

15. Finansinių įsipareigojimų pavyzdžiai gali būti už gautas prekes ar paslaugas mokėtinų sumų, paskolos ir palūkanos, už parduodamą finansinį turtą iš anksto gautos sumos.

Finansiniai įsipareigojimai gali būti įmonės įsipareigojimai sumokėti pinigus už gautą turtą ar įmonei suteiktas paslaugas, grąžinti pasiskolintus pinigus ir sumokėti palūkanas, išmokėti atlyginimus ar dividendus, išpirkti išleistą obligaciją, atsiskaityti kitų įmonių akcijomis, obligacijomis ar kitu finansiniu turto.

Iš anksto už parduodamą finansinį turtą gauti pinigai balanse turėtų būti rodomi finansinių skolų straipsniuose, pvz., *Skoliniai įsipareigojimai*, atskirai nuo gautų avansų už parduodamą nefinansinį turtą.

Skolos tiekėjams laikomos finansiniais įsipareigojimais, jei jiems įvykdyti bus mokami pinigai ar kitas finansinis turtas. Jei skolos tiekėjams bus padengiamos prekėmis ar kitu nefinansiniu turto, įsipareigojimai laikomi nefinansiniais ir šio standarto reikalavimai jiems netaikomi. Jei įmonė prisiima įsipareigojimus atsiskaityti nefinansiniu turto, įsipareigojimai vertinami to turto verte pagal atitinkamus tokio turto apskaitą ir įvertinimą reglamentuojančius standartus.

16. Balanse finansiniai įsipareigojimai skirstomi į ilgalaikius ir trumpalaikius.

Ilgalaikiams finansiniams įsipareigojimams priskiriami įsipareigojimai, už kuriuos įmonė privalės atsiskaityti vėliau kaip po vieno metų nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos.

Ilgalaikiai finansiniai įsipareigojimai parodomi balanso straipsnyje *Po vieno metų mokėtinų sumų ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai*. Į šį straipsnį gali būti įtraukiami finansiniai ir nefinansiniai įsipareigojimai. Ilgalaikių įsipareigojimų dalis, kuri bus įvykdoma per vienus metus nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, parodoma *per vienus metus mokėtinų sumų ir kitų trumpalaikių įsipareigojimų* straipsnyje.

Trumpalaikiams finansiniams įsipareigojimams priskiriami įsipareigojimai, už kuriuos įmonė privalės atsiskaityti per vienus metus nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos.

Trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai parodomi balanso mokėtinų sumų ir kitų įsipareigojimų dalies straipsnyje *Per vienus metus mokėtinų sumų ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai*. Į šį straipsnį gali būti įtraukiami ir nefinansiniai įsipareigojimai.

17. Vertinant finansinius įsipareigojimus, jie skirstomi į dvi grupes:

Finansinių įsipareigojimų vertė, parodoma finansinėse ataskaitose, priklauso nuo jų įvykdymo laiko ir nuo rinkos pokyčių daromos įtakos. Balanse finansiniai įsipareigojimai skirstomi tik į ilgalaikius ir trumpalaikius, tačiau juos vertinant reikia atsižvelgti, ar finansinių įsipareigojimų vertė nėra susijusi su finansinio turto rinkos verte. Jei finansinių įsipareigojimų vertė priklauso nuo

finansinio turto rinkos vertės, finansinėse ataskaitose įsipareigojimai turi būti įvertinami kitaip, negu kiti ilgalaikiai ar trumpalaikiai įsipareigojimai.

17.1. susijusius su rinkos kainomis;

17.2. nesusijusius su rinkos kainomis.

18. Finansiniai įsipareigojimai yra laikomi susijusiais su rinkos kainomis, jei įsipareigojimų vertė priklauso nuo tam tikrų vertybinių popierių tikrosios vertės arba rinkos indekso, lemiančio vertybinių popierių tikrąją vertę, pokyčio.

Šio ir kitų punktų pavyzdžiuose neįvertintas galimas atidėtųjų mokesčių, apskaičiuotų 24-ojo verslo apskaitos standarto „Pelno mokestis“ nustatyta tvarka, poveikis.

Pavyzdys

Įmonė „A“ gruodžio 29 dieną vienam mėnesiui iš įmonės „B“ pasiskolino 115 000 EUR. Pagal paskolos sąlygas po mėnesio paskola bus padengiama įmonės „C“ akcijomis, kurių įmonė „A“ neturi ir kurių rinkos vertė paskolos išdavimo dieną buvo 115 000 EUR, ir sumokama papildoma 1 000 EUR palūkanų suma. Po mėnesio įmonė „A“ nupirko įmonės „C“ akcijas už 110 000 EUR ir grąžino jas skolintojui kartu su 1 000 EUR palūkanomis.

Gavus paskolą, įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	115 000
--------------------------	---------

K 440 Skoliniai įsipareigojimai	115 000
---------------------------------	---------

Gruodžio 31 d. akcijų rinkos vertė nukrito iki 113 000 EUR, todėl sudarant finansines ataskaitas apskaitoje registruojamas susidaręs finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pokytis:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	2 000
---------------------------------	-------

K 58 Kitos palūkanų ir panašios pajamos	2 000
---	-------

Po mėnesio nupirkus įmonės „C“ akcijas už 110 000 EUR:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	3 000
---------------------------------	-------

D 262 Kitos investicijos	110 000
--------------------------	---------

K 58 Kitos palūkanų ir panašios pajamos	3 000
---	-------

K 271 Sąskaitos bankuose	110 000
--------------------------	---------

Perleidus įmonės „C“ akcijas įmonei „B“ ir kartu sumokėjus palūkanas:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	110 000
---------------------------------	---------

D 68 Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos	1 000
--	-------

K 262 Kitos investicijos	110 000
--------------------------	---------

K 271 Sąskaitos bankuose	1 000
--------------------------	-------

19. Finansinių įsipareigojimų, susijusių su rinkos kainomis, pavyzdžiai:

19.1. Iš kitos įmonės pasiskolinti ir aktyviojoje rinkoje trumpam laikui parduoti vertybiniai popieriai, kuriuos išpirkusi aktyviojoje rinkoje pasiskolinusi įmonė turės grąžinti

skolintojui;

1 pavyzdys

Įmonė „A“ su finansų maklerio įmone „B“ (FMĮ) sudarė sutartį, pagal kurią gali trumpam laikui pasiskolinti iš FMĮ vertybinių popierių, kuriais yra prekiaujama vertybinių popierių biržoje.

Manydama, kad artimiausiu metu akcijų rinkos kainos gali smukti, 20X2 m. gruodžio 29 d. įmonė „A“ pasiskolino 1 000 įmonės „C“ akcijų, kurių bendra tikroji vertė tą dieną sudarė 115 000 EUR (115 EUR už akciją). Šias akcijas įmonė „A“ įsipareigojo grąžinti 20X3 m. sausio 28 d. pervesdama FMĮ reikiamą pinigų sumą ir kartu sumokėti 500 EUR palūkanų už suteiktą paskolą. FMĮ pardavė valdomas įmonės „C“ akcijas ir gautą sumą pervedė į atskirą įmonės „A“ sąskaitą.

Įmonės „A“ apskaitoje 20X2 m. gruodžio 29 d. daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	115 000
K 440 Skoliniai įsipareigojimai	115 000

Įmonės „C“ 1 000 akcijų tikroji vertė 20X2 m. gruodžio 31 d. nukrito iki 113 000 EUR (113 EUR už akciją), todėl sudarant finansines ataskaitas apskaitoje registruojamas finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pokytis:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	2 000
K 5808 Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas	2 000

Įmonės „C“ 1 000 akcijų tikroji vertė 20X3 m. sausio 28 d. dar labiau nukrito ir buvo lygi 109 000 EUR (109 EUR už akciją). Įmonė „A“ apskaitoje registruoja finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pokytį:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	4 000
K 5808 Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas	4 000

20X3 m. sausio 28 d., grąžindama pasiskolintas akcijas, įmonė „A“ pervedė FMĮ pinigų sumą, reikalingą įmonės „C“ akcijoms atpirkti, ir sumokėjo 500 EUR palūkanų:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	109 000
D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	500
K 271 Sąskaitos bankuose	109 500

2 pavyzdys

Įmonė „A“ su finansų maklerio įmone „B“ (FMĮ) sudarė sutartį, pagal kurią gali trumpam laikui iš FMĮ pasiskolinti vertybinių popierių, kuriais yra prekiaujama vertybinių popierių biržoje.

Tikėdamasi, kad artimiausiu metu akcijų rinkos kainos gali smukti, 20X2 m. gruodžio 29 d. įmonė „A“ pasiskolino 1 000 įmonės „X“ akcijų, kurių tikroji vertė tą dieną sudarė 115 000 EUR (115 EUR už akciją). Šias akcijas įmonė „A“ įsipareigojo grąžinti 20X3 m. sausio 28 d. ir kartu sumokėti FMĮ 500 EUR palūkanų už suteiktą paskolą. FMĮ pardavė valdomas įmonės „X“ akcijas ir gautą sumą pervedė į atskirą įmonės „A“ sąskaitą.

Įmonės „A“ apskaitoje 20X2 m. gruodžio 29 d. daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	115 000
K 440 Skoliniai įsipareigojimai	115 000

Įmonės „X“ 1 000 akcijų rinkos vertė 20X2 m. gruodžio 31 d. nukrito iki 113 000 EUR (113 EUR už akciją), todėl sudarant finansines ataskaitas apskaitoje registruojamas finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pokytis:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	2 000
K 5808 Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas	2 000

Įmonės „X“ 1 000 akcijų rinkos vertė 20X3 m. sausio 28 d. staiga išaugo iki 130 000 EUR (130 EUR už akciją). Įmonė „A“ apskaitoje registruoja finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pokytį (130 000 – 113 000):

D 6808 Investicijų tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai	17 000
K 440 Skoliniai įsipareigojimai	17 000

20X3 m. sausio 28 d. grąžindama pasiskolintas akcijas įmonė „A“ pervedė FMĮ pinigų sumą, reikalingą įmonės „X“ akcijoms atpirkti, ir sumokėjo 500 EUR palūkanų:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	130 000
D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	500
K 271 Sąskaitos bankuose	130 500

19.2. Sutartinis įsipareigojimas, kurio vertė kinta proporcingai viešai skelbiamam vertybinių popierių rinkos indeksui.

Pavyzdys

Įmonė „A“ 20X5 m. gruodžio 1 d. pasiskolino iš įmonės „B“ 10 000 EUR. Įmonė „A“ paskolos sutartyje įsipareigojo 20X6 m. sausio 30 d. pinigais padengti skolą, kurios grąžintina suma bus nustatoma pradinę paskolos sumą (10 000 EUR) proporcingai didinant pagal vertybinių popierių biržos NASDAQ OMX Vilnius interneto tinklalapyje skelbiamo vertybinių popierių indekso pokytį per paskolos laikotarpį.

Paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną (20X5 m. gruodžio 31 d.) įmonė „A“ sužinojo, kad skelbiamas vertybinių popierių indeksas per 20X5 m. gruodžio mėnesį padidėjo. Iki 20X6 m. sausio 30 d. indeksas dar padidėjo. Paskolos sutartyje numatytas susitarimas didinti finansinį įsipareigojimą proporcingai vertybinių popierių indeksui apskaitoje turėtų būti registruojamas kaip įterptoji išvestinė finansinė priemonė pagal 26-ojo verslo apskaitos standarto „Išvestinės finansinės priemonės“ reikalavimus.

20. Įmonės įsipareigojimas išleisti savo nuosavybės vertybinius popierius ar jais atsiskaityti nėra finansinis įsipareigojimas, nes ji neįsipareigoja mokėti pinigų ar perduoti kito finansinio turto.

Pavyzdys

Įmonė „A“ sudaro akcijų pasirašymo sutartį, kuria įsipareigoja perduoti 10 000 naujų akcijų už 100 000 EUR, o kita šalis – sumokėti visą pasirašytų akcijų emisijos kainą.

Registruojant įstatinio kapitalo padidinimą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 302 Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas	100 000
---	---------

K 301 Įstatinis pasirašytasis kapitalas (pagrindinis kapitalas)	100 000
---	---------

Sumokėjus už akcijas, įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
--------------------------	---------

K 302 Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas	100 000
---	---------

21. Konvertuojamosios obligacijos iki jų pakeitimo akcijomis arba išpirkimo apskaitoje registruojamos ir balanse rodomos finansinių įsipareigojimų dalyje.

Pavyzdys

Įmonė „B“ sudarė 100 000 EUR obligacijų emisijos sutartį, kurioje įsipareigojo pusę išleistų obligacijų po dvejų metų konvertuoti į paprastąsias akcijas, o kitą pusę – išpirkti. Įmonė apskaitoje registruoja 100 000 EUR konvertuojamąsias obligacijas. Gavus pinigus įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
--------------------------	---------

K 421 Skoliniai įsipareigojimai	100 000
---------------------------------	---------

Likus mažiau kaip 12 mėnesių iki konvertuojamųjų obligacijų išpirkimo, įsipareigojimas išpirkti obligacijas perkeliamas į trumpalaikius įsipareigojimus:

D 421 Skoliniai įsipareigojimai	50 000
---------------------------------	--------

K 440 Skoliniai įsipareigojimai	50 000
---------------------------------	--------

Po dvejų metų įregistravus įstatų pakeitimą, po obligacijų konvertavimo įmonės „B“ apskaitoje daromi įrašai:

D 421 Skoliniai įsipareigojimai	50 000
---------------------------------	--------

K 3011 Paprastosios akcijos	50 000
-----------------------------	--------

22. Privilegiuotosios akcijos, nors jos ir turi finansinių įsipareigojimų požymių, priskiriamos įmonės nuosavam kapitalui.

Įmonė, kuri išleidžia privilegiuotąsias akcijas, prisiima finansinį įsipareigojimą mokėti konkretaus dydžio dividendus, skaičiuojamus nuo akcijos nominaliosios vertės. Nors privilegiuotosios akcijos, kaip ir obligacijos, yra susijusios su įmonės finansiniu įsipareigojimu mokėti jų savininkui konkretaus dydžio išmokas, tačiau privilegiuotosios akcijos neturi nustatyto išpirkimo termino. Jos priskiriamos įmonės nuosavam kapitalui.

23. Jei, sudarius trumpalaikio kreditavimo sutartį, įmonei leidžiama atlikti išlaidų operacijas, viršijančias jos atsiskaitomosios sąskaitos pinigų likutį, tai panaudota sąskaitos perviršio suma balanse rodoma įsipareigojimų dalyje.

Pavyzdys

Įmonės „X“ banko sąskaitos likutis – 100 000 EUR. Įmonė nusiunčia į banką 200 000 EUR mokėjimo pavedimą apmokėti susidariusias prekybos skolas. Pagal su įmone pasirašytą trumpalaikio kreditavimo sutartį, vadinamąjį overdraftą, bankas padengia atsiskaitomosios sąskaitos 100 000 EUR deficitą. Už paskolintus pinigus numatytos 3 proc. metinės palūkanos. Po 20 dienų, atsiradus pinigų įmonės atsiskaitomojoje sąskaitoje, trumpalaikė paskola padengiama.

Bankui padengiant atsiskaitomosios sąskaitos deficitą įmonės „X“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 443 Skolos tiekėjams	200 000
K 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000

Sudarant finansines ataskaitas 100 000 EUR banko sąskaitos likučio perviršis balanse (neigiamas likutis) parodomas kaip skola kredito įstaigai, o banko sąskaitoje pinigų likutis rodomas lygus 0 EUR.

Po 20 dienų, grąžinus bankui skolą ir sumokėjus palūkanas, apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000
D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	167
K 271 Sąskaitos bankuose	100 167

V. PIRMINIS FINANSINIO TURTO PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS

24. Finansinis turtas apskaitoje turi būti registruojamas tik tada, kai įmonė gauna arba pagal vykdomą sutartį įgyja teisę gauti pinigus ar kitą finansinį turtą. Planuojami sandoriai, gautos garantijos ir laidavimai įmonės turtu nepripažįstami, kol jie neatitinka finansinio turto apibrėžimo.

1 pavyzdys

Pagal pasirašytą sutartį įmonė „A“ už parduotas prekes turi gauti 50 000 EUR.

Finansinis turtas, t. y. iš pirkėjų gautina suma, registruojama prekes pardavus, o pinigai – juos gavus. Gauti pinigai registruojami pinigų sąskaitoje atitinkamai registruojant pirkėjų skolų sumažėjimą. Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 241 Pirkėjų skolos	50 000
K 500 Prekių ir paslaugų pajamos	50 000
Gavus pinigus, apskaitoje registruojama:	
D 271 Sąskaitos bankuose	50 000
K 241 Pirkėjų skolos	50 000

2 pavyzdys

Įmonė „A“ su įmone „B“ pasirašė sutartį, kurioje susitariama, kad po pusės metų įmonė „A“ perduos, o įmonė „B“ nupirks prekių už 100 000 EUR, jei rinkos kainos reikšmingai nepasikeis.

Dėl sudarytos tokios sutarties nei finansinio turto, nei finansinių įsipareigojimų neatsiranda, kol sutartis nepradedama vykdyti. Dėl nepradėtos vykdyti sutarties atsirandančios teisės ir įsipareigojimai turėtų būti pripažinti neapibrėžtaisiais, apskaita tvarkoma nebalansinėse sąskaitose, o informacija apie juos pateikiama aiškinamajame rašte pagal 6-ojo verslo apskaitos standarto „Aiškinamasis raštas“ reikalavimus.

3 pavyzdys

Įmonė „A“ pasirašė su įmone „B“ garantinę sutartį, pagal kurią įmonė „B“ įsipareigoja padengti 100 000 EUR įmonės „A“ skolą bankui, jei suėjus paskolos gražinimo terminui įmonė „A“ nesugebės atsiskaityti. Gauta garantija nėra įmonės „A“ finansinis turtas, kadangi ji neįgyja teisės gauti pinigus ar kitą finansinį turtą iš įmonės „B“.

Jei įmonė „A“ nevykdytų savo įsipareigojimų bankui, įmonė „B“ privalėtų padengti įmonės „A“ skolą ir galėtų su ja suderinti sumokėtos sumos ilgalaikio susigrąžinimo grafiką. Šiuo atveju, jei yra didelė tikimybė, kad suma bus atgauta, įmonės „B“ apskaitoje būtų daromi tokie įrašai:

D 1674 Kitos po vienu metų gautinos sumos	100 000
K 271 Sąskaitos bankuose	100 000

Sudarant finansines ataskaitas, pirminio pripažinimo metu užregistruotas finansinis turtas (gautinos sumos) turėtų būti įvertinamas atsižvelgiant į galimą jo nuvertėjimą, t. y. pripažįstamos abejotinų skolų sąnaudos.

25. Pirmą kartą pripažindama finansinį turtą, įmonė turi įvertinti jį įsigijimo savikaina. Į finansinio turto įsigijimo savikainą įtraukiamos ir tiesioginės sandorių sudarymo išlaidos.

Išlaidos, susijusios su paskolos gavimu ar finansinio turto įsigijimu, priskiriamos įsigijimo savikainai.

Pavyzdys

Įmonė „A“ nusipirko 10 proc. įmonės „B“ akcijų už 1 000 000 EUR. Sandorio tarpininkams sumokėta 1 000 EUR. Įmonė „A“ akcijas apskaitoje registruoja jų įsigijimo savikaina, t. y. ta pinigų suma, kuri sumokėta už akcijas. Sandorio sudarymo išlaidos įtraukiamos į įmonės „B“ akcijų įsigijimo savikainą.

Registruojant įsigytas akcijas įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 166 Ilgalaikės investicijos	1 001 000
K 271 Sąskaitos bankuose	1 001 000

26. Įsigijimo savikaina nustatoma pagal už finansinį turtą sumokėtą ar mokėtiną pinigų sumą ar kito perduoto turto vertę. Jei finansinis turtas įsigijamas ar atgaunamas išsimokėtinai per ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį nuo įsigijimo datos ir jei sutartyje

palūkanos nenurodytos arba jų dydis reikšmingai skiriasi nuo rinkos palūkanų normos, įsigijimo savikaina apskaičiuojama visą mokėtiną ar gautiną sumą diskontuojant iki dabartinės pinigų vertės pritaikius rinkos palūkanų normą. Nediskontuotos ir diskontuotos sumų skirtumas pripažįstamas palūkanų pajamomis ar sąnaudomis per visą atsiskaitymo laikotarpį.

1 pavyzdys

1. Įmonė „A“ iš įmonės „B“ pirko įmonės „C“ akcijų, kurių rinkos vertė 200 000 EUR. Akcijų nominalioji vertė 150 000 EUR. Įmonė „A“ pervedė 200 000 EUR ir įgijo teisę disponuoti įmonės „C“ akcijomis. Akcijų įsigijimo savikaina yra lygi už akcijas sumokėtai pinigų sumai.

Įsigijus akcijų, įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 2620 Kitų įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai (įmonės „C“ akcijos)	200 000
K 271 Sąskaitos bankuose	200 000

2 pavyzdys

Įmonė „A“ už 200 000 EUR pardavė įmonei „B“ žemę, kurios balansinė vertė 180 000 EUR. Pagal sutartį pusė sumos (100 000 EUR) sumokama iš karto, kita pusė (100 000 EUR) – po 2 metų, be palūkanų. Kadangi kita pusė (100 000 EUR) bus sumokėta vėliau nei po metų, finansinio turto (gautinos sumos) įsigijimo savikaina bus ne 100 000 EUR, bet suma, diskontuota pagal vidutinę rinkos palūkanų normą, t. y taikomas apskaičiuotų palūkanų metodas. Jei panašių sandorių rinkos palūkanų norma 5 proc., tai įmonės „A“ gautinos sumos dabartinė vertė yra 90 703 EUR ($100\,000\text{ EUR} : 1,05^2$), kuri ir bus įsigijimo savikaina. Gautinos sumos ir atsiskaitymo dabartinės vertės skirtumas ($100\,000\text{ EUR} - 90\,703\text{ EUR} = 9\,297\text{ EUR}$) rodo, kiek skolinant pinigus uždirbama pagal tuo metu rinkoje taikomas palūkanų normas. Šis skirtumas per dvejus metus amortizuojamas iki gautinos sumos ir įtraukiamas į palūkanų pajamas. Balanse finansinis turtas parodomas amortizuota savikaina.

Pirkimo datą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
D 167 Po vienerių metų gautinos sumos	90 703
K 120 Žemė	180 000
K 5400 Ilgalaikio turto perleidimo pelnas	10 703

Pirmųjų metų pabaigoje įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 167 Po vienerių metų gautinos sumos	4 535
K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos ($90\,703\text{ EUR} \times 5\%$)	4 535

Kadangi likusią gautinos sumos dalį įmonė „A“ gaus per vienus metus, ta dalis perkeliama į trumpalaikį turtą:

D 244 Kitos gautinos sumos ($90\,703\text{ EUR} + 4\,535\text{ EUR}$)	95 238
K 167 Po vienerių metų gautinos sumos	95 238

Antrųjų metų pabaigoje įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 244 Kitos gautinos sumos	4 762
K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos (95 238 EUR x 5 %)	4 762
Galutinio atsiskaitymo datą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:	
D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 244 Kitos gautinos sumos (95 238 EUR + 4 762 EUR)	100 000

27. Jei finansinis turtas įsigijamas mainais į kitą turtą ir mainais gaunamo turto vertė nenurodyta, tai įsigytas finansinis turtas įvertinamas ir apskaitoje registruojamas tikrąja verte. Jei įsigijamo finansinio turto tikrosios vertės nustatyti negalima, jis užregistruojamas už jį perduoto turto tikrąja verte. Mainais perduoto turto tikroji vertė gali būti didesnė arba mažesnė už jo balansinę vertę. Tokiu atveju turto tikrosios vertės ir balansinės vertės skirtumas pripažįstamas pelnu (nuostoliais). Jei mainomo turto tikrosios vertės nustatyti negalima, finansinio turto įsigijimo savikaina laikoma už jį perduoto turto balansinė vertė. Su įsigijamo finansinio turto mainais susijusios išlaidos įtraukiamos į šio turto įsigijimo savikainą.

1 pavyzdys

Pagal mainų sutartį įmonė „A“ iš įmonės „B“ gavo įmonės „C“ akcijų, kurių tikroji vertė 10 000 EUR, ir įmonei „B“ perleido įmonės „D“ akcijų, kurių tikroji vertė 9 000 EUR. Akcijų perleidimo išlaidos – 100 EUR.

Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 2620 Kitų įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai (įmonės „C“ akcijos)	10 100
K 2620 Kitų įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai (įmonės „D“ akcijos)	9 000
K 271 Sąskaitos bankuose	100
K 5809 Investicijų perleidimo pelnas	1 000

2 pavyzdys

Pagal mainų sutartį įmonė „A“ perleidžia įmonei „B“ įmonės „C“ akcijas, kurių balansinė vertė yra 10 000 EUR, ir iš įmonės „B“ gauna įmonės „D“ akcijų, kurių tikrosios vertės patikimai nustatyti negalima. Akcijų perleidimo išlaidos – 100 EUR. Perleidžiamų įmonės „C“ akcijų rinkos vertė – 12 000 EUR.

Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 2620 Kitų įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai (įmonės „D“ akcijos)	12 100
K 2620 Kitų įmonių nuosavybės vertybiniai popieriai (įmonės „C“ akcijos)	10 000
K 271 Sąskaitos bankuose	100
K 5809 Investicijų perleidimo pelnas	2 000

VI. PIRMINIS FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ PRIPAŽINIMAS IR ĮVERTINIMAS

28. Finansiniai įsipareigojimai apskaitoje registruojami tik tada, kai įmonė prisiima įsipareigojimą sumokėti pinigus ar atsiskaityti kitu finansiniu turtu. Planuojami sandoriai, suteiktos garantijos ir laidavimai, kurių dar nereikia vykdyti, įmonės finansiniais įsipareigojimais nepripažįstami, kol jie neatitinka finansinio įsipareigojimo apibrėžimo.

1 pavyzdys

Pagal pasirašytą sutartį už pirktas prekes įmonė PVM mokėtoja turi sumokėti per mėnesį nuo prekių gavimo dienos. Pagal sutarties sąlygas finansinis įsipareigojimas (tiekėjui mokėtina suma) prekių įsigijimo dieną apskaitoje registruojamas tokiais įrašais:

D 204 Pirktos prekės, skirtos perparduoti
D 2441 Gautinas pridėtinės vertės mokestis
K 424 Skolos tiekėjams

2 pavyzdys

Įmonė „A“ su įmone „B“ 20X6 m. sausio 2 d. pasirašė sutartį, kurioje numatyta, kad 20X6 m. vasario 15 d. įmonė „B“ parduos, o įmonė „A“ nupirks 10 000 įmonės „C“ akcijų už 100 000 EUR.

Kol sutartis nepradedama vykdyti, jokių ūkinių operacijų pagal šią sutartį nei įmonės „A“, nei įmonės „B“ apskaitoje neregistruojama. Jei sutartis dar nepradėta vykdyti, dėl jos atsirandantys įsipareigojimai turėtų būti pripažįstami neapibrėžtaisiais pagal 19-ojo verslo apskaitos standarto „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir turtas bei poataskaitiniai įvykiai“ reikalavimus, o informacija apie juos turėtų būti pateikiama aiškinamajame rašte pagal 6-ojo verslo apskaitos standarto „Aiškinamasis raštas“ reikalavimus.

Įmonės „A“ apskaitoje finansinis įsipareigojimas gali būti registruojamas tik tuo atveju, jei įmonė gautų finansinį turtą, t. y. įmonės „C“ akcijas, už kurias vėliau turės atsiskaityti.

3 pavyzdys

Įmonė „A“ pasirašė su įmone „B“ garantinę sutartį, kurioje įsipareigojo perimti įmonės „B“ 100 000 EUR skolą bankui, jei suėjus paskolos gražinimo terminui įmonė „B“ nesugebės jos gražinti. Pagal šias sutarties sąlygas tai yra neapibrėžtasis finansinis įsipareigojimas, kuris pagal 19-ojo verslo apskaitos standarto „Atidėjiniai, neapibrėžtieji įsipareigojimai ir turtas bei poataskaitiniai įvykiai“ reikalavimus turėtų būti registruojamas nebalansinėje apskaitoje, pavyzdžiui, sąskaitoje *Suteiktos garantijos*, ir informacija apie jį turėtų būti pateikiama aiškinamajame rašte pagal 6-ojo verslo apskaitos standarto „Aiškinamasis raštas“ reikalavimus.

Įmonės „A“ apskaitoje finansinis įsipareigojimas bus parodomas tik tokiu atveju, jei bankas pareikalaus vykdyti prisiimtą garantinį įsipareigojimą. Įmonės „A“ apskaitoje galėtų būti daromi tokie įrašai:

D 6302 Išmokų tretiesiems asmenims sąnaudos	100 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000

Jei tiksli įsipareigojimo vykdymo data nežinoma ir sudaromas atidėjiny, įmonės „A“ apskaitoje gali būti registruojama:

D 6310 Atidėjinių sąnaudos 100 000

K 413 Kiti atidėjiniai 100 000

1. Kai prievolė mokėti išnyksta kreditoriui atsisakius pretenzijų, toks finansinis įsipareigojimas įmonės „A“ apskaitoje nurašomas:

D 441 Skolos kredito įstaigoms 100 000

K 6302 Išmokų tretiesiems asmenims sąnaudos 100 000

Jei buvo sudarytas atidėjiny, įmonės „A“ apskaitoje registruojama:

D 413 Kiti atidėjiniai 100 000

K 6310 Atidėjinių sąnaudos 100 000

2. Kai įmonė „A“ sumoka pinigus bankui, apskaitoje registruojama:

D 441 Skolos kredito įstaigoms 100 000

K 271 Sąskaitos bankuose 100 000

Jei buvo sudarytas atidėjiny, įmonės „A“ apskaitoje registruojama:

D 413 Kiti atidėjiniai 100 000

K 271 Sąskaitos bankuose 100 000

29. Pirmą kartą pripažindama finansinį įsipareigojimą, įmonė turi jį įvertinti savikaina. Su sandorių sudarymu susijusios išlaidos turi būti pripažįstamos sąnaudomis ir parodomos ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Finansiniai įsipareigojimai paprastai registruojami gauto turto, už kurį įmonė turės atsiskaityti, arba už įmonei atliktus darbus, suteiktas paslaugas mokėtino atlygio verte.

Pavyzdys

Įmonė „B“ pagal ilgalaikės paskolos sutartį iš banko gavo pinigų – 500 000 EUR – į savo banko sąskaitą. Sandorio sudarymo išlaidos (1 500 EUR) buvo sumokėtos bankui iki paskolos gavimo. Sutartyje numatytos 5 proc. metinės palūkanos ir 24 mėnesių paskolos grąžinimo terminas. Pagal įmonės „B“ apskaitos politiką sandorio sudarymo išlaidos priskiriamos palūkanų ir kitoms panašioms sąnaudoms.

Registruojant sandorio sudarymo išlaidas įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos 1 500

K 271 Sąskaitos bankuose 1 500

Gavus paskolą įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose 500 000

K 422 Skolos kredito įstaigoms 500 000

30. Finansinio įsipareigojimo savikaina nustatoma pagal gauto turto ar paslaugų vertę. Jei įmonė prisiima įsipareigojimą sumokėti pinigus ar atsiskaityti kitu finansiniu turtu per ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį ir jei sutartyje palūkanos nenurodytos arba jų dydis reikšmingai skiriasi nuo rinkos palūkanų normos, savikaina apskaičiuojama visą mokėtiną sumą diskontuojant iki dabartinės pinigų vertės pritaikius rinkos palūkanų normą. Nediskontuotos ir diskontuotos mokėtinų sumų skirtumas pripažįstamas palūkanų sąnaudomis ar pajamomis per visą įsipareigojimo vykdymo laikotarpį.

1 pavyzdys

Įmonė „A“ už 200 000 EUR pirko iš įmonės „B“ prekių, už kurias pagal sutartį turi pervesti pinigus per mėnesį nuo prekių gavimo dienos. Įmonė „A“, įgijusi teisę disponuoti prekėmis, apskaitoje registruoja finansinį įsipareigojimą, kurio savikaina yra lygi įsigytų prekių vertei:

D 204 Pirktos prekės, skirtos perparduoti	200 000
K 424 Skolos tiekėjams	200 000

2 pavyzdys

Įmonė „A“ už 200 000 EUR pirko iš įmonės „B“ žemę. Pagal sutartį pusė sumos (100 000 EUR) sumokama iš karto, kita pusė (100 000 EUR) – po 2 metų, be palūkanų. Kadangi kita pusė (100 000 EUR) bus sumokėta vėliau nei po metų, finansinio įsipareigojimo savikaina bus ne 100 000 EUR, bet pritaikius apskaičiuotų palūkanų metodą pagal vidutinę rinkos palūkanų normą diskontuota suma. Jei panašių sandorių rinkos palūkanų norma 5 proc., tai įmonės „A“ mokėtinios sumos dabartinė diskontuota vertė yra 90 703 EUR ($100\,000\text{ EUR} : 1,05^2$), kuri ir bus įsipareigojimo savikaina. Nediskontuotos ir diskontuotos mokėtinų sumų skirtumas ($100\,000\text{ EUR} - 90\,703\text{ EUR} = 9\,297\text{ EUR}$) rodo, kiek kainuoja pinigų skolinimasis pagal tuo metu rinkoje taikomas palūkanų normas. Šis skirtumas per dvejus metus amortizuojamas iki mokėtinios sumos ir įtraukiamas į palūkanų sąnaudas. Balanse finansinis įsipareigojimas parodomas amortizuota savikaina.

Pirkimo datą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 120 Žemė	190 703
K 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 424 Skolos tiekėjams	90 703

Pirmųjų metų pabaigoje įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	4 535
K 424 Skolos tiekėjams ($90\,703\text{ EUR} \times 5\%$)	4 535

Kadangi likusią mokėtinios sumos dalį įmonė „A“ sumokės per vienus metus, ją reikia perkelti į trumpalaikius įsipareigojimus:

D 424 Skolos tiekėjams ($90\,703\text{ EUR} + 4\,535\text{ EUR}$)	95 238
K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	95 238

Antrųjų metų pabaigoje įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	4 762
K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis (95 238 EUR x 5 %)	4 762
Galutinio atsiskaitymo datą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:	
D 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis (95 238 EUR + 4 762 EUR)	100 000
K 271 Sąskaitos bankuose	100 000

31. Jei ūkio subjektas mainais į savo įsipareigojimą prisiima kito ūkio subjekto finansinį įsipareigojimą, tai mainais prisiimto įsipareigojimo savikaina yra lygi jo tikrajai vertei.

1 pavyzdys

Pagal abipusiškai naudingą mainų sandorį įmonė „A“ su įmone „B“ pasikeitė paskolomis: įmonė „A“ perleido 10 000 EUR ilgalaikę paskolą, o įmonė „B“ – 8 000 EUR trumpalaikę paskolą. Kadangi įmonė „B“ buvo skolinga įmonei „A“ už pirktas prekes, jos susitarė, kad paskolų skirtumu bus mažinama skola už prekes.

Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 422 Skolos kredito įstaigoms (perleista ilgalaikė paskola)	10 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms (gauta trumpalaikė paskola)	8 000
K 241 Pirkėjų skolos	2 000

2 pavyzdys

Pagal mainų sandorį įmonė „A“ su įmone „B“ pasikeitė skolomis. Įmonė „A“ perleido 10 000 EUR ilgalaikę paskolą, o įmonė „B“ – skolą, kuri priklauso nuo įmonės „C“ akcijų rinkos vertės. Įmonės „A“ mainais gauto įsipareigojimo tikroji vertė bus lygi akcijų rinkos vertei, t. y. 9 000 EUR. Perleistos ir gautos skolos skirtumas (1 000 EUR) pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos pajamomis.

Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 422 Skolos kredito įstaigoms (perleista paskola)	10 000
K 440 Skoliniai įsipareigojimai (gauta skola)	9 000
K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos	1 000

VII. PASKESNIS FINANSINIO TURTO ĮVERTINIMAS

32. Kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas, finansinis turtas turi būti įvertinamas:

32.1. tikraja verte (parduoti laikomas);

Finansinio turto tikroji vertė nustatoma pagal rinkos kainas, panašaus finansinio turto kainas, diskontuotus pinigų srautus ar kitais tikrosios vertės nustatymo būdais. Tikraja verte paprastai įvertinamas parduoti laikomas finansinis turtas, jei jo tikrąją vertę galima patikimai nustatyti. Finansinio turto tikrosios vertės nustatymo reikalavimai pateikiami šio standarto X skyriuje *Finansinio turto ir finansinio įsipareigojimo tikroji vertė*.

32.2. amortizuota savikaina, kuri gaunama taikant apskaičiuotų palūkanų metodą (suteiktos paskolos, gautinos sumos ir iki išpirkimo termino laikomas finansinis turtas).

Amortizuota savikaina paprastai vertinamas finansinis turtas, laikomas iki išpirkimo arba atsiskaitymo termino, pavyzdžiui, obligacijos, suteiktos paskolos ir gautinos sumos.

Amortizuota savikaina skaičiuojama taikant apskaičiuotų palūkanų normos metodą. Apskaičiuotų palūkanų norma – palūkanų norma, kurią taikant pinigų srautai diskontuojami visą finansinio turto naudojimo laiką arba iki kito perkainojimo datos. Skaičiuojant atsižvelgiama į visus sumokėtus arba gautus pinigus ir apskaičiuotas palūkanas.

1 pavyzdys

Įmonė „B“ perka skolos vertybinius popierius, pavyzdžiui, obligacijas, iki kurių padengimo termino liko penkeri metai, už 2 000 EUR (įskaitant sandorio išlaidas). Finansinio turto nominalioji vertė yra 2 500 EUR, už kurią kasmet mokamos fiksuotos 4,7 proc. palūkanos (2 500 EUR x 4,7 % = 118 EUR).

Skaičiavimai rodo, kad norint gautinas palūkanas ir išpirkimo vertės ir įsigijimo savikainos skirtumą (2 500 EUR – 2 000 EUR) paskirstyti lygiomis dalimis per visą skolos laikotarpį bei po penkerių metų atgauti vertybinių popierių nominaliąją vertę, vidinė apskaičiuotų palūkanų norma turi būti lygi 10 proc. Apskaičiuotų palūkanų norma (i) nustatoma taip:

$$\frac{118}{(1+i)^1} + \frac{118}{(1+i)^2} + \frac{118}{(1+i)^3} + \frac{118}{(1+i)^4} + \frac{2\,500 + 118}{(1+i)^5} = 2\,000$$

Išsprendę lygtį gauname, kad i yra lygi 0,1 arba 10 proc.

Toliau pateikiamoje lentelėje nurodoma kiekvieno ataskaitinio laikotarpio informacija apie skolos amortizuotą savikainą, palūkanų pajamas ir pinigų srautus.

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje (EUR)	Palūkanų pajamos pagal apskaičiuotų palūkanų normą (EUR) (A x 10 %)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma) (EUR)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (EUR) (A + B – C)
	A	B	C	D
20X0	2 000	200	118	2 082
20X1	2 082	208	118	2 172
20X2	2 172	217	118	2 271

20X3	2 271	227	118	2 380
20X4	2 380	238	118 + 2 500	–

20X0 metais įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

Registruojant įsigytas obligacijas:

D 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 2 000

K 271 Sąskaitos bankuose 2 000

Registruojant palūkanų pajamas, apskaičiuotas pagal apskaičiuotų palūkanų normą:

D 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 200

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 200

Registruojant gautas palūkanas:

D 271 Sąskaitos bankuose 118

K 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 118

20X1 metais įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

Registruojant palūkanų pajamas, apskaičiuotas pagal apskaičiuotų palūkanų normą:

D 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 208

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 208

Registruojant gautas palūkanas:

D 271 Sąskaitos bankuose 118

K 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 118

20X2 metais įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

Registruojant palūkanų pajamas, apskaičiuotas pagal apskaičiuotų palūkanų normą:

D 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 217

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 217

Registruojant gautas palūkanas:

D 271 Sąskaitos bankuose 118

K 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 118

20X3 metais įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

Registruojant palūkanų pajamas, apskaičiuotas pagal apskaičiuotų palūkanų normą:

D 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 227

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 227

Registruojant gautas palūkanas:

D 271 Sąskaitos bankuose 118

K 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 118

Iki finansinio turto išpirkimo termino likus mažiau kaip vieniems metams, sudarant 20X3 metų balansą turto amortizuotos savikainos suma perkeliama į trumpalaikio turto straipsnį. Apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 26210 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 2 380

K 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 2 380

20X4 metais įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

Registruojant palūkanų pajamas, apskaičiuotas pagal apskaičiuotų palūkanų normą:

D 26210 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 238

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 238

Registruojant gautas palūkanas ir išpirktas obligacijas (2 500 EUR + 118 EUR):

D 271 Sąskaitos bankuose 2 618

K 26210 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai 2 618

Sudarant finansines ataskaitas reikia patikrinti, ar nesumažėjo finansinio turto vertė. Jei yra įrodymų, kad turto vertė sumažėjo, turi būti registruojamas nuostolis dėl vertės sumažėjimo. Jei obligacijų vertė 20X3 metų pabaigoje sumažėtų, nuostolis dėl vertės sumažėjimo pateiktame pavyzdyje būtų amortizuotos savikainos metų pabaigoje (2 380 EUR) ir laukiamų būsimųjų pinigų srautų dabartinės vertės (tikrosios vertės), diskontuotos pagal taikytą apskaičiuotų palūkanų normą (10 %), skirtumas.

Pavyzdžiui, sužinojus, kad 20X4 metais palūkanų (118 EUR) nebus gauta, turėtų būti sumažinama investicijos amortizuota savikaina ir pripažįstamas nuostolis dėl vertės sumažėjimo. Nuostolio suma apskaičiuojama iš amortizuotos savikainos (2 380 EUR) atimant laukiamų pinigų srautų be palūkanų (2 500 EUR) diskontuotą vertę (2 273 EUR), kuri apskaičiuojama pagal apskaičiuotų palūkanų normą (2 500 EUR : 1,1). Nuostolis dėl vertės sumažėjimo būtų 107 EUR (2 380 EUR – 2 273 EUR). Amortizuota savikaina, palūkanų pajamos ir pinigų srautai būtų tokie:

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje (EUR)	Palūkanų pajamos pagal apskaičiuotų palūkanų normą (EUR) (A x 10 %)	P pinigų srautai (EUR) (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Nuostolis dėl vertės sumažėjimo (EUR)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (EUR) (A + B – C – D)
	A	B	C	D	E
20X3	2 271	227	118	107	2 273
20X4	2 273	227	2 500		–

20X3 metų pabaigoje pripažinus investicijos vertės sumažėjimą įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 67 Finansinio turto ir trumpalaikių investicijų vertės sumažėjimas 107

K 26210 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai	107
20X4 metais įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:	
Registruojant palūkanų pajamas, apskaičiuotas pagal apskaičiuotų palūkanų normą:	
D 26210 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai	227
K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos	227
Registruojant išpirktas obligacijas:	
D 271 Sąskaitos bankuose	2 500
K 26210 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai	2 500

Paskolinti pinigai rinkos sąlygomis visada uždirba pajamas, kurių dydis priklauso nuo rinkos palūkanų normos. Jei palūkanos paskolų sutartyse nenurodytos arba jos reikšmingai skiriasi nuo rinkos palūkanų normos, gautinos sumos turėtų būti įvertinamos amortizuota savikaina taikant apskaičiuotų palūkanų metodą (pavyzdys pateiktas 26 punkto aiškinime).

Jei sutartyse nurodytos palūkanos artimos rinkos palūkanoms, apskaičiuotų palūkanų metodo taikyti nebūtina. Tokiu atveju palūkanų pajamos turėtų atitikti faktiškai gaunamus pinigų srautus.

2 pavyzdys

Įmonė „A“ penkeriems metams suteikia įmonei „B“ 200 000 EUR paskolą, už kurią kasmet mokamos fiksuotos 5 proc. rinkos palūkanos. Kasmet gražinama po 40 000 EUR pagrindinės sumos.

Lentelėje pateikiama informacija apie gautinos sumos amortizuotą savikainą, palūkanų pajamas ir pinigų srautus kiekvieną atskaitinį laikotarpį.

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje (EUR)	Palūkanų pajamos (EUR) (A x 5 %)	Pinigų srautai (EUR) (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (EUR) (A + B – C)
	A	B	C	D
20X0	200 000	10 000	10 000 + 40 000	160 000
20X1	160 000	8 000	8 000 + 40 000	120 000
20X2	120 000	6 000	6 000 + 40 000	80 000
20X3	80 000	4 000	4 000 + 40 000	40 000
20X4	40 000	2 000	2 000 + 40 000	–

Registruojant suteiktą paskolą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 1671 Suteiktos paskolos	160 000
D 2440 Suteiktos paskolos	40 000
K 271 Sąskaitos bankuose	200 000

20X0 metais įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

Registruojant apskaičiuotas palūkanų pajamas:

D 2440 Suteiktos paskolos 10 000

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 10 000

Registruojant gautas palūkanas ir atgautą paskolos dalį (10 000 EUR + 40 000 EUR):

D 271 Sąskaitos bankuose 50 000

K 2440 Suteiktos paskolos 50 000

Analogiški įrašai įmonės „A“ apskaitoje daromi kiekvienais metais.

Jei 20X0 metais palūkanų pajamos apskaičiuojamos ir pinigai gaunami vienu metu, įmonės „A“ apskaitoje galėtų būti daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose 50 000

K 2440 Suteiktos paskolos 40 000

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos 10 000

Analogiški įrašai įmonės „A“ apskaitoje daromi kiekvienais metais.

3 pavyzdys

Įmonė „A“ dvejiems metams suteikia įmonei „B“ 100 000 EUR beprocentę paskolą. Kadangi paskolos sutartyje palūkanos nenurodytos, gautinos sumos diskontuojamos pagal vidutinę rinkos palūkanų normą. Gautinos sumos įsigijimo savikaina bus ne 100 000 EUR, bet suma, diskontuota pagal vidutinę rinkos palūkanų normą. Jei panašių sandorių rinkos palūkanų norma yra 5 proc., tai įmonės „A“ gautinos sumos dabartinė vertė būtų 90 703 EUR ($100\,000\text{ EUR} : 1,05^2$), kuri ir bus įsigijimo savikaina. Gautinos sumos ir atsiskaitymo dabartinės vertės ($100\,000\text{ EUR} - 90\,703\text{ EUR} = 9\,297\text{ EUR}$) skirtumas rodo, kiek uždirbama skolinant pinigus pagal tuo metu rinkoje taikomas palūkanų normas. Šis skirtumas per dvejus metus amortizuojamas iki gautinos sumos ir įtraukiamas į palūkanų pajamas. Balanse finansinis turtas rodomas amortizuota savikaina.

Lentelėje pateikiama informacija apie gautinos sumos amortizuotą savikainą, palūkanų pajamas ir pinigų srautus kiekvieną ataskaitinį laikotarpį.

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje (EUR)	Palūkanų pajamos (EUR) (A x 5 %)	Pinigų srautai (gautos palūkanos ir pagrindinė suma) (EUR)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (EUR) (A + B - C)
	A	B	C	D
20X0	90 703	4 535		95 238
20X1	95 238	4 762	100 000	–

Paskolos suteikimo datą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos 9 297

D 1671 Suteiktos paskolos 90 703

K 271 Sąskaitos bankuose 100 000

Pirmųjų metų pabaigoje įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 1671 Suteiktos paskolos	4 535
---------------------------	-------

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos (90 703 x 5 %)	4 535
---	-------

Kadangi likusią gautinos sumos dalį įmonė „A“ gaus per vienus metus, ji perkeliama į trumpalaikio turto dalį:

D 2440 Suteiktos paskolos (90 703 EUR + 4 535 EUR)	95 238
--	--------

K 1671 Suteiktos paskolos	95 238
---------------------------	--------

Antrųjų metų pabaigoje įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 2440 Suteiktos paskolos	4 762
---------------------------	-------

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos (95 238 x 5 %)	4 762
---	-------

Galutinio atsiskaitymo datą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
--------------------------	---------

K 2440 Suteiktos paskolos (95 238 EUR + 4 762 EUR)	100 000
--	---------

Jei suteikiama beprocentė paskola, kurios būsimieji pinigų srautai yra neperiodiniai, skiriasi atskirais laikotarpiais gautinų sumų dydžiai, galutiniai būsimieji pinigų srautai priklauso nuo sutarties sąlygų įgyvendinimo, rekomenduotina taikyti diskontavimo formulę atsižvelgiant į dienų skaičių.

Diskontuotai grynujų būsimų pinigų srautų vertei apskaičiuoti galėtų būti naudojama ši formulė:

$$PS_{NPV} = PS_1 : (1 + r)^{1/365} + PS_2 : (1 + r)^{2/365} + \dots + PS_n : (1 + r)^{n/365},$$

kur

PS_{NPV} – diskontuotų grynujų pinigų srautų dabartinė vertė;

$PS_1 \dots PS_n$ – 1-ojo – n-ojo laikotarpio grynieji būsimi pinigų srautai kalendorinėmis dienomis;

r – rinkos palūkanų norma, išreikšta absoliutiniu skaičiumi;

1 ... n – laikotarpiai, kurių grynieji būsimi pinigų srautai skaičiuojami.

4 pavyzdys

Įmonė 20X6 m. sausio 10 d. 15 mėnesių suteikė 60 000 EUR beprocentę paskolą. Paskola gražinama pagal sutartyje patvirtintą tvarką: I ketvirčio pabaigoje 10 000 EUR, II–IV ketvirčio pabaigoje lygiomis dalimis po 12 000 EUR ir V ketvirčio pabaigoje 14 000 EUR. Sandorio sudarymo datą vidutinė rinkos palūkanų norma yra 5 proc.

Lentelėje pateikiamas kalendorinių dienų skaičius, kuris bus reikalingas skaičiuojant diskontuotą grynujų būsimų pinigų srautų vertę.

Laikotarpiai	Kalendorinių dienų skaičius (n) tarp mokėjimo periodų (bendras dienų skaičius nuo 20X6 m. sausio 10 d.)
I ketvirtis (sausio 10 d.–kovo 31 d.)	81 (81)
II ketvirtis (balandžio 1 d.–birželio 30 d.)	91 (172)
III ketvirtis (liepos 1 d.–rugsėjo 30 d.)	92 (264)
IV ketvirtis (spalio 1 d.–gruodžio 31 d.)	92 (356)
V ketvirtis (sausio 1 d.–kovo 31 d.)	90 (446)

Kadangi paskolos sutartyje palūkanos nenurodytos, gautinos sumos įsigijimo savikaina bus suma, diskontuota pagal vidutinę rinkos palūkanų normą. Jei rinkos palūkanų norma yra 5 proc., gautinos sumos dabartinė vertė paskolos suteikimo datą apskaičiuojama diskontuojant visas būsimas įmokas pagal šią formulę:

$$PS_{NPV} = 10\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{81/365} + 12\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{172/365} + 12\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{264/365} + 12\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{356/365} + 14\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{446/365} = 57\,835,55\text{ EUR.}$$

Diskontuota grynųjų būsimųjų pinigų srautų vertė gali būti apskaičiuojama *Excel* lentelėje, kaip parodyta 1 pav. Lentelėje įrašoma paskolos suteikimo data, mokėjimų apskaičiavimo datos ir sumos. Dienų skaičius (laikotarpiai) ir diskontuotos sumos (gautinų sumų dabartinė vertė) apskaičiuojami automatiškai pagal įkeltas *Excel* formules *Days* ir *PV*.

1 pav. Diskontuotos sumos apskaičiavimas

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data:

	A	B	C	D
1				Pinigų srautai
2	Dienų skaičius	Datos	Mokėjimų sumos	Diskontuotos sumos
3	0	2016-01-10	0,00	=PV(5%;A4/365;;C4)
4	81	2016-03-31	-10000,00	11727,25
5	172	2016-06-30	-12000,00	11583,91
6	264	2016-09-30	-12000,00	11442,33
7	356	2016-12-31	-12000,00	13189,75
8	446	2017-03-31	-14000,00	
9		Iš viso	-60000,00	57835,55

The PV function dialog box is open, showing the following arguments:

- Rate: 5% = 0,05
- Nper: A4/365 = 0,221917808
- Pmt: = number
- Fv: C4 = -10000
- Type: = number

The formula result is 9892,31.

2 pav. Dienų skaičiaus apskaičiavimas

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data:

Pinigų srautai			
Dienų skaičius	Datos	Mokėjimų sumos	Diskontuotos sumos
0	2016-01-10	0,00	9892,31
YS(B4;B\$3)	2016-03-31	-10000,00	11727,25
172	2016-06-30	-12000,00	11583,91
264	2016-09-30	-12000,00	11442,33
356	2016-12-31	-12000,00	13189,75
446	2017-03-31	-14000,00	
	Iš viso	-60000,00	57835,55

The 'Function Arguments' dialog box for the DAYS function is open, showing:

- End_date: B4 = 42460
- Start_date: B\$3 = 42379
- Result: = 81

Pirmojo mokėjimo dabartinė vertė 9 892,31 EUR apskaičiuojama 1 pav. lentelės D3 langelyje (diskontuota suma), taikant formulę *PV*. Formulės laukelyje „Norma“ įrašoma palūkanų norma (nurodoma 5 proc.), laukelyje „Laikot_sk“ įrašomas laikotarpių skaičius (nurodoma A4/365), laukelyje „Br“ įrašoma nediskontuota suma (nurodomas C4 langelis). Nukopijavus formulę iš D3 langelio į kitus D stulpelio langelius, bus automatiškai apskaičiuotos ir kitų laikotarpių diskontuotos sumos.

Dienų skaičius 81 diena apskaičiuojamas 2 pav. lentelės A4 laukelyje, taikant formulę *Days*. Formulės laukelyje „Pabaigos_data“ nurodomas B4 langelis, o laukelyje „Pradžios_data“ – B3 langelis (absoliuti koordinatė). Atitinkamai formulė *Days* taikoma A5 ir kituose langeliuose.

Įmonės 20X6 m. per vienus metus gautinų sumų dabartinė vertė (diskontuota suma): apskaičiuojama taip:

$$10\ 000\ \text{EUR} : (1 + 0,05)^{81/365} + 12\ 000\ \text{EUR} : (1 + 0,05)^{172/365} + 12\ 000\ \text{EUR} : (1 + 0,05)^{264/365} + 12\ 000\ \text{EUR} : (1 + 0,05)^{356/365} = 9\ 892,31\ \text{EUR} + 11\ 727,25\ \text{EUR} + 11\ 583,91\ \text{EUR} + 11\ 442,33\ \text{EUR} = 44\ 645,80\ \text{EUR}.$$

Apskaičiuojama 13 189,75 EUR (57 835,55 EUR – 44 645,80 EUR) po vienu metų gautinų sumų dabartinė vertė.

Pagal sutartį gautinų sumų ir jų dabartinės vertės skirtumas 2 164,45 EUR (60 000,00 EUR – 57 835,55 EUR) pripažįstamas nuostoliu dėl beprocentės paskolos suteikimo, kuris bus amortizuojamas per 15 mėn. pripažįstant palūkanų pajamas.

Įmonė 20X6 m. apskaitoje registruoja suteiktą 60 000 EUR beprocentę paskolą:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	2 164,45
D 2440 Suteiktos paskolos (per vienus metus gautinos sumos)	44 645,80
D 1671 Suteiktos paskolos (po vienu metų gautinos sumos)	13 189,75
K 271 Sąskaitos bankuose	60 000,00

Apskaičiuojamos 20X6 m. I ketvirčiui tenkančios per vienus metus gautinų sumų palūkanos:
 $44\,645,45 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{81/365} - 44\,645,45 \text{ EUR} = 45\,131,82 \text{ EUR} - 44\,645,80 \text{ EUR} = 486,02 \text{ EUR}$.

Apskaičiuojama 20X6 m. I ketvirčiui tenkanti po vienu metų gautinų sumų palūkanų dalis:
 $13\,189,75 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{81/365} - 13\,189,75 \text{ EUR} = 13\,333,33 \text{ EUR} - 13\,189,75 \text{ EUR} = 143,59 \text{ EUR}$.

Įmonė apskaitoje registruoja 20X6 m. I ketvirčio (81 dienos) palūkanų pajamas:

D 2440 Suteiktos paskolos (per vienus metus gautinos sumos)	486,02
D 1671 Suteiktos paskolos (po vienu metų gautinos sumos)	143,59
K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos	629,61

Įmonė 20X6 m. I ketvirtyje apskaitoje registruoja pagal sutartį gautą sumą:

D 271 Sąskaitos bankuose (per vienus metus gautinos sumos)	10 000,00
K 2440 Suteiktos paskolos	10 000,00

Apskaičiuota pagal sutartį gautinų sumų amortizuota savikaina 20X6 m. I ketvirčio pabaigoje yra:

$$57\,835,55 \text{ EUR} + 629,61 \text{ EUR} - 10\,000 \text{ EUR} = 48\,465,16 \text{ EUR}.$$

Apskaičiuojama 20X6 m. II ketvirčiui tenkanti per vienu metų gautinų sumų palūkanų dalis:
 $(45\,131,82 \text{ EUR} - 10\,000 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{91/365}) - (45\,131,82 \text{ EUR} - 10\,000 \text{ EUR}) = 35\,561,79 \text{ EUR} - 35\,131,82 \text{ EUR} = 429,96 \text{ EUR}$

Apskaičiuojama 20X6 m. II ketvirčiui tenkanti po vienu metų gautinų sumų palūkanų dalis:
 $13\,189,75 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{172/365} - 13\,189,75 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{81/365} = 13\,496,51 \text{ EUR} - 13\,333,33 \text{ EUR} = 163,18 \text{ EUR}$.

Įmonė apskaitoje registruoja 20X6 m. II ketvirčio (91 dienos) palūkanų pajamas:

D 2440 Suteiktos paskolos (per vienus metus gautinos sumos)	429,96
D 1671 Suteiktos paskolos (po vienu metų gautinos sumos)	163,18
K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos	593,14

Įmonė 20X6 m. II ketvirtyje apskaitoje registruoja pagal sutartį gautą sumą:

D 271 Sąskaitos bankuose	12 000,00
K 2440 Suteiktos paskolos (per vienus metus gautinos sumos)	12 000,00

Apskaičiuota pagal paskolos sutartį gautinų sumų amortizuota savikaina 20X6 m. II ketvirčio pabaigoje yra:

$$48\,465,16 \text{ EUR} + 593,14 \text{ EUR} - 12\,000 \text{ EUR} = 48\,465,16 \text{ EUR}.$$

Kitų ketvirčių palūkanų pajamos ir amortizuota savikaina apskaičiuojamos ir apskaitoje registruojamos analogiškai.

Jei įsigijamas finansinis turtas, kurį ketinama laikyti iki nustatyto termino gaunant fiksuotas ar kitaip galimas nustatyti sumas, pavyzdžiui, iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai ir su šiuo turtu susiję būsimieji pinigų srautai yra neperiodiniai, skiriasi atskirais laikotarpiais gautinų sumų dydžiai ar galutiniai būsimieji pinigų srautai priklauso nuo sutarties sąlygų įgyvendinimo, rekomenduotina taikyti diskontavimo formulę atsižvelgiant į dienų skaičių.

Norint gautinas palūkanas ir išpirkimo vertės ir įsigijimo savikainos skirtumą paskirstyti lygiomis dalimis per visą skolos laikotarpį, apskaičiuojama vidinė palūkanų norma, kuri palyginama su rinkos palūkanų norma. Vidinei palūkanų normai apskaičiuoti naudojama diskontuotos grynujų būsimų pinigų srautų vertės apskaičiavimo formulė, kurioje dydis „ PS_{NPV} “ (diskontuotų grynujų pinigų srautų dabartinė vertė) yra laikomas įsigijimo savikaina, o ieškomas dydis yra „ r “:

$$PS_{NPV} = PS_1 : (1 + r)^{1/365} + PS_2 : (1 + r)^{2/365} + \dots + PS_n : (1 + r)^{n/365},$$

kur

PS_{NPV} – diskontuotų grynujų pinigų srautų dabartinė vertė;

$PS_1 \dots PS_n$ – 1-ojo – n-ojo laikotarpio grynieji būsimi pinigų srautai kalendorinėmis dienomis;

1 ... n – laikotarpiai, kurių grynieji būsimi pinigų srautai skaičiuojami.

Išsprendus lygtį gauta apskaičiuotų palūkanų norma (r) palyginama su rinkos palūkanų norma.

5 pavyzdys

Įmonė 20X1 m. sausio 2 d. už 100 000 EUR įsigijo iki išpirkimo laikomą ne nuosavybės vertybinį popierių, kurio išpirkimo suma 134 312,50 EUR bus gaunama dalimis pagal šį grafiką:

20X1 m. gruodžio 31 d. – 13 375,00 EUR,

20X3 m. kovo 1 d. – 13 437,50 EUR,

20X4 m. gegužės 15 d. – 26 875,00 EUR,

20X7 m. sausio 31 d. – 26 875,00 EUR,

20X7 m. rugsėjo 30 d. – 53 750,00 EUR.

Sandorio dieną rinkos palūkanų norma buvo 6,40 proc.

Lentelėje pateikiamas kalendorinių dienų skaičius, kuris bus reikalingas skaičiavimams.

Laikotarpiai	Kalendorinių dienų skaičius (n) tarp mokėjimo periodų (bendras dienų skaičius nuo 20X1 m. sausio 2 d.)
20X1-01-02 – 20X1-12-31	363 (363)
20X2-01-01 – 20X3-03-01	425 (788)
20X3-03-02 – 20X4-05-15	441 (1229)
20X4-05-16 – 20X7-01-31	991 (2220)
20X7-02-01 – 20X7-09-30	242 (2462)

Dienų skaičius taip pat gali būti apskaičiuojamas *Excel* lentelėje, taikant formulę *Days*, kaip buvo parodyta 4 pavyzdyje.

Vidinė palūkanų norma „r“ apskaičiuojama išsprendus šią lygtį:

$$100\,000\text{ EUR} = 13\,375,00\text{ EUR} : (1 + r)^{363/365} + 13\,437,50\text{ EUR} : (1 + r)^{425/365} + 26\,875,00\text{ EUR} : (1 + r)^{441/365} + 26\,875,00\text{ EUR} : (1 + r)^{991/365} + 53\,750,00\text{ EUR} : (1 + r)^{242/365}.$$

Gaunama, kad „r“ yra lygi 0,63852498 arba 6,3852498 proc. Skaičiavimai rodo, kad norint gautinas palūkanas ir išpirkimo vertes paskirstyti lygiomis dalimis per visą sutarties laikotarpį, vidinė apskaičiuotų palūkanų norma turi būti lygi 6,3852498 proc. Apskaičiuota vidinė palūkanų norma atitinka rinkos palūkanų normą, todėl ji ir naudojama tolesniuose amortizuotos savikainos skaičiavimuose. Vidinės palūkanų normos skaičiavimas taip pat gali būti atliekamas *Excel* lentelėje, naudojant formulę *XIRR*, kaip nurodyta 1 pav.

1 pav. Vidinės palūkanų normos apskaičiavimas

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data:

Sutarties duomenys	VP išpirkimo data	Pinigų srautai, EUR	Vidinė apskaičiuotų palūkanų norma
20X1 m. gruodžio 31 d. – 13 375,00 EUR,	2001-01-02	-100000	
20X3 m. kovo 1 d. – 13 437,50 EUR,	2001-12-31	13375	
20X4 m. gegužės 15 d. – 26 875,00 EUR,	2003-03-01	13437	
20X7 m. sausio 31 d. – 26 875,00 EUR,	2004-05-15	26875	
20X7 m. rugsėjo 30 d. – 53 750,00 EUR,	2007-01-31	26875	
	2007-09-30	53750	

The XIRR function dialog box is open, showing the formula `=XIRR(C3:C8;B3:B8)` and the result `= 0,063852498`. The dialog also includes fields for 'Reikšmės' (C3:C8), 'Datos' (B3:B8), and 'Spėjimas' (bet koks).

Toliau lentelėje pateikiama kiekvieno ataskaitinio laikotarpio (finansinių metų) informacija apie investicijų amortizuotą savikainą, palūkanų pajamas ir pinigų srautus.

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje (EUR)	Palūkanų pajamos (EUR) (A x 6,3852498 %)	Pinigų srautai (EUR) (gautos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (EUR) (A + B – C)
	A	B	C	D
20X1	100 000,00	6 349,27	13 375,00	92 974,27
20X2	92 974,27	5 936,74	0	98 911,01
20X3	98 911,01	5 602,50	13 437,50	91 076,01
20X4	91 076,01	4 763,01	26 875,00	68 964,02
20X5	68 964,02	4 403,59	0	73 367,61
20X6	73 367,61	4 684,78		78 052,39
20X7	78 052,39	2 572,61	26 875,00 + 53 750,00	0
Viso		34 312,50	134 312,50	

Toliau lentelėje pateikiamas kalendorinių dienų skaičius, kuris bus reikalingas apskaičiuoti finansinių metų duomenis.

Laikotarpiai	Kalendorinių dienų skaičius (n) tarp mokėjimo periodų (bendras dienų skaičius nuo 20X1 m. sausio 2 d.)
20X1-01-02 – 20X1-12-31	363 (363)
20X2-01-01 – 20X2-12-31	365 (728)
20X3-01-01 – 20X3-12-31	365 (1093)
20X4-01-01 – 20X4-12-31	366 (1459)
20X5-01-01 – 20X5-12-31	365 (1824)
20X6-01-01 – 20X6-12-31	365 (2189)
20X7-01-01 – 20X7-12-31	273 (2462)

Dienų skaičius taip pat gali būti apskaičiuojamas *Excel* lentelėje, taikant formulę *Days*, kaip buvo parodyta 4 pavyzdyje.

Įmonė apskaičiuoja trumpalaikę investicijų dalį, kuri lygi 20X1 m. grynujų pinigų srautų dabartinei vertei:

$$13\,375,00 \text{ EUR} : (1 + 0,063852498)^{363/365} = 12\,576,48 \text{ EUR.}$$

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja įsigytą ne nuosavybės vertybinių popierių jo įsigijimo savikainą, išskirdama ilgalaikių ir trumpalaikių investicijų dalis:

D 166100 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybinių popierių įsigijimo savikaina (ilgalaikės investicijos)	87 423,50
D 262100 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių įsigijimo savikaina (trumpalaikės investicijos)	12 576,50
K 271 Sąskaitos bankuose	100 000,00

Įmonė apskaičiuoja 20X1 m. palūkanas nuo trumpalaikės investicijų dalies, taikydama apskaičiuotų palūkanų metodą:

$$12\,576,48 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{363/365} - 12\,576,48 \text{ EUR} = 13\,375,00 \text{ EUR} - 12\,576,48 \text{ EUR} = 798,52 \text{ EUR}.$$

Įmonė taip pat apskaičiuoja palūkanas nuo ilgalaikės investicijų dalies:

$$87\,423,52 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{363/365} - 87\,423,52 \text{ EUR} = 92\,974,27 \text{ EUR} - 87\,423,52 \text{ EUR} = 5\,550,75 \text{ EUR}.$$

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja amortizuotos savikainos padidėjimą ir palūkanų pajamas:

D 166101 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių amortizuotos savikainos pokytis (+ / -)	5 550,76
D 262101 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių amortizuotos savikainos pokytis (+ / -)	798,52
K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos	6 349,27
Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja pagal sutartį gautą sumą:	
D 271 Sąskaitos bankuose	13 375,00
K 262100 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių įsigijimo savikaina	13 375,00

Įmonė apskaičiuoja 20X2 m. palūkanas tik nuo ilgalaikės investicijų dalies, nes šiais metais nenumatyta gauti įplaukų. Palūkanos apskaičiuojamos taikant apskaičiuotų palūkanų metodą:

$$92\,974,27 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{365/365} - 92\,974,27 \text{ EUR} = 98\,911,01 \text{ EUR} - 92\,974,27 \text{ EUR} = 5\,936,73 \text{ EUR}.$$

Įmonė 20X2 m. apskaitoje registruoja amortizuotos savikainos padidėjimą ir palūkanų pajamas:

D 166101 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių amortizuotos savikainos pokytis (+ / -)	5 936,73
K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos	5 936,73

Įmonė apskaičiuoja 20X3 m. grynujų pinigų srautų dabartinę vertę:

$$13\,437,50 \text{ EUR} : (1 + 0,063852498)^{788/365} = 11\,756,64 \text{ EUR}.$$

Įmonė apskaičiuoja 20X3 m. trumpalaikę investicijų dalį:

$$13\,437,50 \text{ EUR} : (1 + 0,063852498)^{365/365} = 13\,301,47 \text{ EUR}.$$

Norėdama apskaičiuoti 20X3 m. palūkanas įmonė turi apskaičiuoti ilgalaikę investicijų dalį:

1) investicijų amortizuota savikaina 20X3-01-01:

$$98\,911,01 \text{ EUR} - 13\,301,47 \text{ EUR} = 85\,609,54 \text{ EUR}$$

2) investicijų amortizuota savikaina 20X3-03-31:

$$98\,911,01 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{60/365} - 13\,437,50 \text{ EUR} = 86\,485,06 \text{ EUR}.$$

Įmonė apskaičiuoja 20X3 m. palūkanas nuo trumpalaikės investicijų dalies, taikydama apskaičiuotų palūkanų metodą:

$$13\,301,47 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{365/365} - 13\,301,47 \text{ EUR} = 13\,437,50 \text{ EUR} - 13\,301,47 \text{ EUR} = 136,03 \text{ EUR}.$$

Įmonė taip pat apskaičiuoja 20X3 m. palūkanas nuo ilgalaikės investicijų dalies:

1) 60 dienų (20X3-01-01–20X3-03-01) laikotarpio:

$$85\,609,54 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{60/365} - 85\,609,54 \text{ EUR} = 86\,485,06 \text{ EUR} - 85\,609,54 \text{ EUR} = 875,52 \text{ EUR};$$

2) tenkančias 305 dienų (nuo 20X3-03-01–20X3-12-31) laikotarpio:

$$86\,485,06 \text{ EUR} \times (1 + 0,063852498)^{305/365} - 86\,485,06 \text{ EUR} = 91\,076,01 \text{ EUR} - 86\,485,06 \text{ EUR} = 4\,590,95 \text{ EUR}.$$

Įmonė 20X3 m. registruoja amortizuotos savikainos padidėjimą ir palūkanų pajamas:

D 166101 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių
amortizuotos savikainos pokytis (+ / -) (875,52 EUR + 4 590,95 EUR) 5 466,47

D 262101 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių
amortizuotos savikainos pokytis (+ / -) 136,03

K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos 5 602,50

Įmonė 20X3 m. apskaitoje registruoja pagal sutartį gautą sumą:

D 271 Sąskaitos bankuose 13 437,50

K 262100 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių
įsigijimo savikaina 13 437,50

Kitų ketvirčių palūkanų pajamos ir amortizuota savikaina apskaičiuojamos ir apskaitoje registruojamos analogiškai.

33. Parduoti laikomos investicijos į vertybinius popierius, kurių kaina aktyviojoje rinkoje neskelbiama ir kurių tikrosios vertės negalima nustatyti, finansinėse ataskaitose turi būti įvertinamos įsigijimo savikaina, atėmus vertės sumažėjimo sumą.

Jei negalima patikimai nustatyti tikrosios vertybinių popierių vertės, jiems negali būti taikomas tikrosios vertės metodas. Tokiu atveju vertybiniai popieriai įvertinami ir balanse parodomi įsigijimo savikaina atėmus nuostolius, jei juos galima nustatyti, dėl turto vertės sumažėjimo. Aiškinamajame rašte turi būti paaiškinama, kodėl negalima patikimai nustatyti tikrosios vertybinių popierių vertės ir kitų su tuo susijusių dalykų.

34. Apskaičiuotų palūkanų metodas trumpalaikiam finansiniam turtui gali būti netaikomas, jeigu jo taikymo poveikis yra nereikšmingas. Toks turtas finansinėse ataskaitose turi būti parodomas įsigijimo savikaina, atėmus vertės sumažėjimo sumą.

Pavyzdys

Sudarydama finansines ataskaitas įmonė „A“ nustatė, kad iš 500 000 EUR iš pirkėjų gautinų sumų 50 000 EUR pagal patvirtintą apskaitos politiką yra abejotinos.

Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 63090 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimo sąnaudos	50 000
K 2419 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimas (–)	50 000

Balanse pirkėjų skola parodoma savikaina atėmus vertės sumažėjimo sumą (500 000 EUR – 50 000 EUR = 450 000 EUR).

Praėjus keliems mėnesiams nuo paskutinės ataskaitinio laikotarpio dienos, iš 50 000 EUR abejotinų skolų 20 000 EUR buvo atgauta. Registruojant atgautas abejotinas skolas apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	20 000
K 2410 Pirkėjų skolų vertė	20 000

ir

D 2419 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimas (–)	20 000
K 63090 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimo sąnaudos	20 000

Pirkėjų skolų vertės sumažėjimo sąskaitoje skolos laikomos tol, kol tikimasi jas atgauti. Jei skolos tampa beviltiškomis, jos nurašomos. Nurašant beviltiškas skolas apskaitoje registruojamas pirkėjų skolų ir pirkėjų abejotinų skolų sumažėjimas.

Sudarant kitų metų finansines ataskaitas 30 000 EUR abejotinų skolų pripažįstama beviltiškomis ir jos nurašomos.

Nurašant pirkėjų abejotinas skolas apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 2419 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimas (–)	30 000
K 2410 Pirkėjų skolų vertė	30 000

35. Pasikeitus įmonės planams ar galimybėms, finansinis turtas gali būti priskiriamas kitai šio standarto 7 punkte nurodytai finansinio turto grupei. Tada turtas turi būti įvertinamas iš naujo pagal tai grupei taikomus įvertinimo reikalavimus. Turto įsigijimo savikaina naujoje grupėje laikoma sprendimo priėmimo dieną senoje grupėje buvusi šio turto vertė.

Pasikeitus rinkos sąlygoms įmonės gali keisti sprendimus dėl finansinio turto pardavimo. Pavyzdžiui, jei iki išpirkimo termino laikomą finansinį turtą įmonė nusprendžia parduoti nedelsdama, toliau jį apskaitoje registruoti amortizuota savikaina netenka prasmės. Finansinis turtas turėtų būti priskiriamas laikomam parduoti ir įvertinamas tikrąja verte. Jei įmonė pakeičia savo ketinimus ir tikrąja verte įvertintą turtą nusprendžia laikyti iki išpirkimo termino, finansinis turtas turėtų būti iš naujo įvertinamas amortizuota savikaina.

Pavyzdžiui, įmonė laikinai laisvas apyvartines lėšas investavusi į rinkoje kotiruojamas obligacijas, kurios apskaitoje buvo užregistruotos tikrąja verte, nusprendžia šių obligacijų neparduoti ir laikyti jas iki išpirkimo termino. Jei obligacijų išpirkimo terminas yra vėliau kaip po

vienų metų, obligacijų vertė iš balanso trumpalaikio turto dalies turėtų būti perkeliama į ilgalaikio turto dalį perkėlimo datą užregistruota verte. Sudarant būsimų laikotarpių finansines ataskaitas šios obligacijos turi būti įvertinamos amortizuota savikaina taikant apskaičiuotų palūkanų metodą.

Jei po kelerių metų įmonė nusprendžia obligacijas parduoti nesulaukusi išpirkimo termino, amortizuota savikaina įvertintos obligacijos priskiriamos parduoti laikomo finansinio turto grupei. Jei sudarant finansines ataskaitas obligacijos dar neparduotos, jos turi būti įvertinamos tikrąja verte.

VIII. PASKESNIS FINANSINIŲ ĮSIPAREIGOJIMŲ ĮVERTINIMAS

36. Kiekvieną kartą sudarant finansines ataskaitas, finansiniai įsipareigojimai turi būti įvertinami:

36.1. tikrąja verte (susiję su rinkos kainomis);

Jei įmonė turi finansinių įsipareigojimų, kuriuos už tam tikrą mokestį galima perleisti kitai įmonei, ir rinkoje yra žinoma tokių įsipareigojimų perleidimo kaina, sudarydama finansines ataskaitas ji turėtų juos įvertinti tikrąja verte, jei pirminio pripažinimo metu nustatytos sumos ir rinkos vertės skirtumas yra reikšmingas. Finansiniai įsipareigojimai taip pat priskiriami susijusiems su rinkos kainomis, jei jų vertė priklauso nuo pasiskolinto turto rinkos vertės.

Pavyzdys

Finansinio tarpininkavimo paslaugas teikianti įmonė „A“ 20X6 m. gruodžio 29 d. rinkos kainomis parduoda įmonei „B“ priklausančias įmonės „C“ akcijas ir gauna į savo banko sąskaitą 100 000 EUR. Sutartyje, sudarytoje su įmone „B“, numatyta, kad už parduotas akcijas įmonei „B“ pinigai bus pervesti 20X7 m. sausio 5 d. atsiskaitant pagal akcijų rinkos kainą, nustatytą atsiskaitymo dieną. 20X6 m. gruodžio 31 d., paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną, įmonės „C“ akcijų rinkos kaina sumažėjo iki 99 000 EUR. Įmonė „A“ apskaitoje registruoja finansinį įsipareigojimą įmonei „B“ tikrąja akcijų verte.

20X6 m. gruodžio 29 d. gavusi pinigus įmonė „A“ apskaitoje registruoja:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 440 Skoliniai įsipareigojimai	100 000

20X6 m. gruodžio 31 d. įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	1 000
K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos	1 000

20X7 m. sausio 5 d. atsiskaičius už akcijas, jei akcijų rinkos kaina nepasikeitė, įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 440 Skoliniai įsipareigojimai	99 000
K 271 Sąskaitos bankuose	99 000

36.2. amortizuota savikaina (kiti finansiniai įsipareigojimai).

Ne prekybai skirtus finansinius įsipareigojimus įmonė turi įvertinti amortizuota savikaina taikydama apskaičiuotų palūkanų metodą.

Apskaičiuotų palūkanų metodas trumpalaikiams finansiniams įsipareigojimams gali būti netaikomas, jeigu jo taikymo poveikis yra nereikšmingas. Tokie įsipareigojimai finansinėse ataskaitose turi būti parodomi savikaina. Šiuo atveju aiškinamajame rašte turi būti pabrėžta, kad įmonės įsipareigojimai nėra įvertinti amortizuota savikaina taikant apskaičiuotų palūkanų metodą.

Finansinių įsipareigojimų amortizuota savikaina apskaičiuojama analogiškai kaip ir finansinio turto.

1 pavyzdys

Įmonė „A“ iš įmonės „B“ penkeriems metams gauna 200 000 EUR paskolą, už kurią kasmet mokamos fiksuotos 5 proc. rinkos palūkanos (apskaičiuotų palūkanų norma taip pat yra 5 proc., kadangi mokamos rinkos palūkanos). Kasmet gražinama po 40 000 EUR pagrindinės sumos.

Lentelėje pateikiama informacija apie mokėtinos sumos amortizuotą savikainą, palūkanų sąnaudas ir pinigų srautus kiekvieną ataskaitinį laikotarpį.

Metai	Amortizuota savikaina metų pradžioje (EUR)	Palūkanų sąnaudos (EUR) (A x 5 %)	Pinigų srautai (EUR) (sumokėtos palūkanos ir pagrindinė suma)	Amortizuota savikaina metų pabaigoje (EUR) (A + B – C)
	A	B	C	D
20X0	200 000	10 000	10 000 + 40 000	160 000
20X1	160 000	8 000	8 000 + 40 000	120 000
20X2	120 000	6 000	6 000 + 40 000	80 000
20X3	80 000	4 000	4 000 + 40 000	40 000
20X4	40 000	2 000	2 000 + 40 000	–

Registruojant gautą paskolą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose 200 000

K 4214 Kiti skoliniai įsipareigojimai 160 000

K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis 40 000

20X0 metais registruojant apskaičiuotas palūkanų sąnaudas įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos 10 000

K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis 10 000

Sumokėjus palūkanas ir grąžinus paskolos dalį (10 000 EUR + 40 000 EUR):

D 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis 50 000

K 271 Sąskaitos bankuose 50 000

Analogiški įrašai daromi kiekvienais metais.

Jei 20X0 metais palūkanų sąnaudos apskaičiuojamos ir pinigai pervedami tuo pačiu metu, įmonės „A“ apskaitoje gali būti daromi tokie įrašai:

D 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	40 000
D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	10 000
K 271 Sąskaitos bankuose	50 000

Analogiški įrašai įmonės „A“ apskaitoje daromi kiekvienais metais.

Jei įmonė turi finansinių įsipareigojimų, pavyzdžiui, gauta beprocentė paskola, kurių būsimieji pinigų srautai yra neperiodiniai, skiriasi atskirais laikotarpiais mokėtinų sumų dydžiai, galutiniai būsimieji pinigų srautai priklauso nuo sutarties sąlygų įgyvendinimo, rekomenduotina taikyti diskontavimo formulę atsižvelgiant į dienų skaičių.

Diskontuotai grynujų būsimų pinigų srautų vertei apskaičiuoti galėtų būti taikoma ši formulė:

$$PS_{NPV} = PS_1 : (1 + r)^{1/365} + PS_2 : (1 + r)^{2/365} + \dots + PS_n : (1 + r)^{n/365},$$

kur

PS_{NPV} – diskontuotų grynujų pinigų srautų dabartinė vertė;

$PS_1 \dots PS_n$ – 1-ojo – n-ojo laikotarpio grynieji būsimi pinigų srautai kalendorinėmis dienomis;

r – rinkos palūkanų norma, išreikšta absoliutiniu skaičiumi;

1 ... n – laikotarpiai, kurių grynieji būsimi pinigų srautai skaičiuojami.

2 pavyzdys

Pradedanti veiklą įmonė 20X1 m. birželio 1 d. iš savo akcininko gavo 400 000 EUR ilgalaikę beprocentę paskolą. Paskola turi būti gražinama pagal sutartyje nustatytą grafiką:

20X1 m. gruodžio 31 d. 25 000 EUR

20X2 m. gruodžio 31 d. 25 000 EUR,

20X3 m. birželio 30 d. 50 000 EUR,

20X4 m. gruodžio 31 d. 100 000 EUR,

20X6 m. gruodžio 30 d. 200 000 EUR.

Sandorio sudarymo datą vidutinė rinkos palūkanų normą yra 5 proc.

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja gautus pinigus ir įsipareigojimus jų dabartine verte, t. y. diskontuota pagal vidutinę rinkos palūkanų normą, kuri yra 5 proc.

Lentelėje pateikiamas kalendorinių dienų skaičius, kuris bus reikalingas skaičiuojant diskontuotą grynujų būsimų pinigų srautų vertę.

Laikotarpiai	Kalendorinių dienų skaičius (n) tarp mokėjimo periodų (bendras dienų skaičius nuo 20X1 m. birželio 1 d.)
20X1-06-01 – 20X1-12-31	213 (213)
20X2-01-01 – 20X2-12-31	366 (579)
20X3-01-01 – 20X3-06-30	181 (760)
20X3-07-01 – 20X4-12-31	549 (1309)
20X4-01-01 – 20X6-12-30	731 (2040)

Apskaičiuojama diskontuota gryųjų būsimų pinigų srautų dabartinė vertė:

$$PS_{NPV} = 25\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{213/365} + 25\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{579/366} + 50\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{760/365} + 100\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{1309/365} + 20\,000\text{ EUR} : (1 + 0,05)^{2040/366} = 328\,819,71\text{ EUR.}$$

Diskontuota gryųjų būsimų pinigų srautų vertė gali būti apskaičiuojama *Excel* lentelėje, kaip parodyta 1 pav. Lentelėje įrašoma paskolos gavimo data, mokėjimų apskaičiavimo datos ir sumos. Dienų skaičius (laikotarpiai) ir diskontuotos sumos (mokėtinų sumų dabartinė vertė) apskaičiuojami automatiškai pagal įkeltas *Excel* formules *Days* ir *PV*.

1 pav. Diskontuotos sumos apskaičiavimas

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data table:

	A	B	C	D
1				Pinigų srautai
2	Dienų skaičius	Data	Mokėjimų sumos	Diskontuotos sumos
3				
4	0	2011-06-01	0,00	=PV(5%;A5/365;;C5)
5	213	2011-12-31	-25 000,00	23 138,08
6	579	2012-12-31	-25 000,00	45 169,97
7	760	2013-06-30	-50 000,00	83 947,70
8	1309	2014-12-31	-100 000,00	152 265,72
9	2040	2016-12-31	-200 000,00	
10		Iš viso	-400 000,00	328 819,71

The 'Funkcijos argumentai' dialog box for the PV function shows the following parameters:

- Norma: 5% (0,05)
- Laikot_sk: A5/365 (0,583561644)
- Br: C5 (-25000)
- Tipas: (skaičius)

The dialog box also displays the result: 'Formulės rezultatas = 24 298,24'.

2 pav. Dienų skaičiaus apskaičiavimas

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data table:

Pinigų srautai			
Dienų ska	Data	Mokėjimų sumos	PS NPV
0	2011-06-01	0,00	0,00
(B5;B4)	2011-12-31	-25 000,00	24298,24
579	2012-12-31	-25 000,00	23138,08
760	2013-06-30	-50 000,00	45169,97
1309	2014-12-31	-100000	83947,70
2040	2016-12-31	-200000	152265,72
	Iš viso	-400000	328819,71

The 'Funkcijos argumentai' dialog box for the DAYS function is open, showing:

- Pradžios_data: B4 = 40695
- Pabaigos_data: B5 = 40908
- Result: = 213

Pirmojo mokėjimo dabartinė vertė 24 298,24 EUR 1 pav. lentelės D4 langelyje apskaičiuojama taikant formulę *PV*. Formulės laukelyje „Norma“ įrašoma palūkanų norma (šiam pavyzdyje 5 proc.), laukelyje „Laikot_sk“ įrašomas laikotarpių skaičius (nurodoma A5/365), laukelyje „Br“ įrašoma nediskontuota vertė (nurodomas C5 langelis). Nukopijavus formulę iš D4 langelio į kitus D stulpelio langelius, bus automatiškai apskaičiuotos ir kitų laikotarpių diskontuotos sumos.

Dienų skaičius 213 dienų apskaičiuojamas A5 laukelyje, taikant formulę *Days*, kaip parodyta 2 pav. Formulės laukelyje „Pabaigos_data“ nurodomas B5 langelis, o laukelyje „Pradžios_data“ – B4 langelis (absoliuti koordinatė). Atitinkamai *Days* formulė taikoma A6 ir kituose langeliuose.

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja gautus 400 000 EUR ir 328 819,71 EUR diskontuotą įsipareigojimų sumą, o jų skirtumą pripažįsta finansinės ir investicinės veiklos pajamomis:

D 271 Sąskaitos bankuose	400 000,00
K 428 Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	304 521,47
K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	24 298,24
K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos	71 180,29

Pajamomis pripažintas 71 180,29 EUR nediskontuotos ir diskontuotų sumų skirtumas bus amortizuojamas per paskolos gražinimo laikotarpį, kiekvienais finansiniais metais pripažįstant palūkanų sąnaudas.

Įmonė apskaičiuoja 20X1 m. palūkanas nuo ilgalaikių skolų einamųjų metų dalies:

$24\,298,24 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{213/365} - 24\,298,24 \text{ EUR} = 25\,000,00 \text{ EUR} - 24\,298,24 \text{ EUR} = 701,76 \text{ EUR}.$

Įmonė taip pat apskaičiuoja palūkanas nuo nuo ilgalaikių įsipareigojimų dalies:

$$304\,521,47 \text{ EUR} \times (1 + 0,05)^{213/365} - 304\,521,47 \text{ EUR} = 313\,316,44 \text{ EUR} - 304\,521,47 \text{ EUR} = 8\,794,97 \text{ EUR}.$$

Įmonė apskaitoje registruoja 20X1 m. palūkanų sąnaudas:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	9 496,73
K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	701,76
K 428 Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	8 794,97

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja pagal sutartį sumokėtą sumą:

D 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis (24 298,24 + 701,76)	25 000,00
K 271 Sąskaitos bankuose	25 000,00

Kitų laikotarpių palūkanų sąnaudos ir skolos sumažėjimas apskaičiuojamas ir apskaitoje registruojama analogiškai.

3 pavyzdys

Įmonė 20X1 m. balandžio 1 d. išsimokėtiniu būdu įsigijo autobusą. Sutartyje palūkanos nenurodytos. Sutartyje nurodyta, kad įmonė turi sumokėti pardavėjui autobuso kainą dalimis pagal grafiką:

- 20X1 m. gruodžio 31 d. 20 000 EUR
- 20X2 m. rugpjūčio 31 d. 40 000 EUR,
- 20X2 m. gruodžio 31 d. 60 000 EUR,
- 20X3 m. birželio 30 d. 80 000 EUR,
- 20X3 m. gruodžio 31 d. 80 000 EUR,
- 20X4 m. kovo 31 d. 20 000 EUR.

Sandorio sudarymo datą vidutinė rinkos palūkanų normą yra 5 proc.

Lentelėje pateikiamas kalendorinių dienų skaičius, kuris bus reikalingas skaičiuojant diskontuotą grynąjį būsimų pinigų srautų vertę.

Laikotarpiai	Kalendorinių dienų skaičius (n) tarp mokėjimo periodų (bendras dienų skaičius nuo 20X1 m. balandžio 1 d.
20X1-04-01 – 20X1-12-31	274 (274)
20X2-01-01 – 20X2-08-31	244 (518)
20X2-09-01 – 20X2-12-31	122 (640)
20X3-01-01 – 20X3-06-30	181 (821)
20X3-07-01 – 20X3-12-31	184 (1005)
20X4-01-01 – 20X4-03-31	90 (1095)

Apskaičiuojama transporto priemonės įsigijimo savikaina diskontuojant visas būsimas įmokas pagal vidutinę rinkos palūkanų normą, kuri yra 5 proc.:

$$PS_{NPV} = 20\,000 \text{ EUR} : (1 + 0,05)^{274/365} + 40\,000 \text{ EUR} : (1 + 0,05)^{518/365} + 60\,000 \text{ EUR} : (1 + 0,05)^{640/365} + 80\,000 \text{ EUR} : (1 + 0,05)^{821/365} + 80\,000 \text{ EUR} : (1 + 0,05)^{1005/365} + 20\,000 \text{ EUR} : (1 + 0,05)^{1095/365} = 270\,590,43 \text{ EUR}.$$

Mokėtinų sumų dabartinė vertė (diskontuota suma) gali būti apskaičiuojama *Excel* lentelėje, pagal formulę *PV*, įrašius turto gavimo datą, mokėjimų datas ir sumas, kaip parodyta 1 pav. Dienų skaičius (laikotarpiai) taip pat apskaičiuojami automatiškai pagal *Excel* formulę *Days*.

Pirmojo mokėjimo dabartinė vertė 19 280,73 EUR D4 langelyje apskaičiuojama taikant formulę *PV*. Formulės laukelyje „Norma“ įrašoma palūkanų norma (šiuo pavyzdyme 5 proc.), laukelyje „Laikot_sk“ įrašomas laikotarpio skaičius (nurodoma A5/365), laukelyje „Br“ įrašoma nediskontuota vertė (nurodomas C5 langelis). Nukopijavus formulę iš D4 langelio į kitus D stulpelio langelius, automatiškai apskaičiuojamos ir kitų laikotarpių diskontuotos sumos.

Dienų skaičius A stulpelyje gali būti apskaičiuojamas taikant formulę *Days*, kaip parodyta 2 pav. Formulės laukelyje „Pabaigos_data“ nurodomas B5 langelis, o laukelyje „Pradžios_data“ – B4 langelis (absoliuti koordinatė). Langelyje A6 ir kituose langeliuose dienų skaičius apskaičiuojamas automatiškai pagal įkeltas atitinkamas formules.

1 pav. Diskontuotos sumos apskaičiavimas

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data:

	A	B	C	D	E	F	G
1				Pinigų srautai			
2	Dienų skaičius	Data	Mokėjimų sumos	Diskontuotos sumos			
3							
4	0	2011-04-01	0,00	=PV(5%;A5/365;;C5)			
5	274	2011-12-31	-20 000,00	37 324,04			
6	518	2012-08-31	-40 000,00	55 080,44			
7	640	2012-12-31	-60 000,00	71 685,05			
8	821	2013-06-30	-80 000,00	69 943,42			
9	1005	2013-12-31	-80 000,00	17 276,75			
10	1095	2014-03-31	-20 000,00				
11		Iš viso	-300 000,00	270 590,43			

The 'Funkcijos argumentai' dialog box for the PV function is open, showing the following arguments:

- Norma:** 5% (Rate = 0,05)
- Laikot_sk:** A5/365 (Rate = 0,750684932)
- Iš:** (Rate = skaičius)
- Br:** C5 (Rate = -20000)
- Tipas:** (Rate = skaičius)

The dialog box also displays the result: **Formulės rezultatas = 19 280,73**.

2 pav. Dienų skaičiaus apskaičiavimas

	A	B	C	D	E	F	G
1			Pinigų srautai				
2	Dienų skaičius	Data	Mokėjimų sumos	Diskontuotos sumos			
3							
4	0	2011-04-01	0,00	19 280,73			
5	YS(B5;SBS4)	2011-12-31	-20 000,00	37 324,04			
6	518	2012-08-31	-40 000,00	55 080,44			
7	640	2012-12-31	-60 000,00	71 685,05			
8	821	2013-06-30	-80 000,00	69 943,42			
9	1005	2013-12-31	-80 000,00	17 276,75			
10	1095	2014-03-31	-20 000,00				
11		Iš viso	-300 000,00	270 590,43			

DAYS		
Pabaigos_data	B5	= 40908
Pradžios_data	\$B\$4	= 40634
		= 274

Pateikia dienų tarp dviejų datų skaičių.
Pabaigos_data pradžios_data ir pabaigos_data yra tos dvi datos, tarp kurių esančių dienų skaičių norite žinoti.

Formulės rezultatas = 274

[Paaiškinimai apie šią funkciją](#) Gerai Atšaukti

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja 270 590,43 EUR turto įsigijimo savikainą ir įsipareigojimus jų dabartine verte:

D 1230 Transporto priemonių įsigijimo savikaina	270 590,43
K 428 Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	251 309,70
K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis (270 590,43 – 19 280,73)	19 280,73

Įmonė apskaičiuoja 20X1 m. palūkanas nuo ilgalaikių skolų einamųjų metų dalies:

$$19\,280,73 \times (1 + 0,05)^{274/365} - 19\,280,73 = 20\,000,00 - 19\,280,73 = 719,27 \text{ EUR.}$$

Įmonė taip pat apskaičiuoja palūkanas nuo ilgalaikių įsipareigojimų dalies:

$$251\,309,69 \times (1 + 0,05)^{274/365} - 251\,309,69 = 260\,684,81 - 251\,309,69 = 9\,375,12 \text{ EUR.}$$

Įmonė apskaitoje registruoja 20X1 m. palūkanų sąnaudas:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	10 094,39
K 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis	719,27
K 428 Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	9 375,12

Įmonė 20X1 m. apskaitoje registruoja pagal sutartį sumokėtą sumą:

D 4403 Kitų ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis (19 280,73 + 719,27)	20 000,00
K 271 Sąskaitos bankuose	20 000,00

Kitų laikotarpių palūkanų sąnaudos ir skolos sumažėjimas apskaičiuojamas ir apskaitoje registruojamas analogiškai.

37. Nesusiję su rinkos kainomis trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai finansinėse ataskaitose rodomi savikaina, jei apskaičiuotų palūkanų metodo taikymo poveikis yra nereikšmingas.

Trumpalaikiai finansiniai įsipareigojimai, kurių vertės dydis nepriklauso nuo rinkos kainų pokyčio, išskyrus ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalį, balanse rodomi įsigijimo savikaina, jei apskaičiuotų palūkanų metodo taikymo poveikis yra nereikšmingas. Apskaičiuotų palūkanų metodo taikymo poveikis įmonei gali būti nereikšmingas, jei dėl trumpo laikotarpio diskontuoti mokėtini pinigų srautai reikšmingai nesiskirs nuo finansinio įsipareigojimo savikainos. Ilgalaikių finansinių įsipareigojimų einamųjų metų dalis rodoma balanso trumpalaikių įsipareigojimų straipsniuose amortizuota savikaina arba tikraja verte, priklausomai nuo to, kaip jie buvo įvertinti.

37¹. Finansiniai įsipareigojimai, susiję su valstybės turto pardavimu, kai lėšos, gautos pardavus šį turtą, pervedamos į Privatizavimo fondo, Valstybinio socialinio draudimo fondo sąskaitą ar valstybės ar savivaldybių biudžetus arba naudojamos įstatymų nustatyta tvarka, yra parodomi parduodamo valstybės turto arba iš to turto pardavimo gautinų sumų balansine verte.

Pasikeitus teisės aktams, nuo 2016 m. sausio 1 dienos Privatizavimo fondas panaikintas. Privatizavimo fondo lėšų likutis, jo teisės ir pareigos perleistas Rezerviniam (stabilizavimo) fondui.

Pavyzdys

Valstybės įmonei 20X1 m. sausio 1 d. buvo perduoti valdyti pastatai, kurie yra naudojami valstybės institucijų ir įstaigų funkcijoms atlikti, naudoti ir disponuoti jais patikėjimo teise. Šis centralizuotai valdomas valstybės turtas jo perdavimo akte buvo įvertintas 20 000 EUR. 20X2 m. kovo 1 d. teisės aktų nustatyta tvarka priimamas sprendimas parduoti šį centralizuotai valdomą valstybės turtą įtraukiant jį į Vyriausybės patvirtintą parduodamų valstybės nekilnojamųjų daiktų sąrašą ir sumažinant Centralizuotai valdomą valstybės turtą atitinkantį kapitalą balansine verte. Šio ilgalaikio materialiojo turto balansinė vertė, įvertinus jo nusidėvėjimą, nurodymo gavimo dieną sudarė 18 700 EUR.

Turto aukcione 20X2 m. gegužės 1d. paaiškėjo, kad už turtą bus gauta 50 000 EUR. Už turto pardavimo paslaugas valstybės įmonei priklauso 7 260 EUR gautinas atlygis, kuris priskirtinas prie PVM apmokestinamos veiklos ir apskaitoje registruojamas sumažinant skolinius įsipareigojimus valstybės išdui.

20X2 m. kovo 1 d. įtraukdama pastatus į Vyriausybės patvirtintą parduodamų valstybės nekilnojamųjų daiktų sąrašą valstybės įmonė registruoja:

D 1287 Centralizuotai valdomo valstybės turto įsigijimo savikainos nusidėvėjimas (–)	1 300
D 204 Pirktos prekės, skirtos perparduoti	18 700
K 1280 Centralizuotai valdomo valstybės turto įsigijimo savikaina	20 000
ir	
D 307 Centralizuotai valdomą valstybės turtą atitinkantis kapitalas	18 700
K 4404 Kiti skoliniai įsipareigojimai	18 700

20X2 m. gegužės 1 d. pardavus pastatus aukcione apskaitoje registruojama:

D 2446 Kitos gautinos skolos	50 000
K 204 Pirktos prekės, skirtos perparduoti	18 700
K 4404 Kiti skoliniai įsipareigojimai	31 300
Apskaičiavus atlygį už turto pardavimo paslaugą registruojama:	
D 4404 Kiti skoliniai įsipareigojimai	7 260
K 5001 Suteiktų paslaugų pajamos	6 000
K 4492 Mokėtinas pridėtinės vertės mokestis	1 260

IX. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIO ĮSIPAREIGOJIMO NURAŠYMAS

38. Įmonė turi nurašyti finansinį turtą (ar jo dalį) tik tada, kai ji netenka teisės tą turtą (ar jo dalį) kontroliuoti. Įmonė netenka teisės kontroliuoti turtą tada, kai ji gauna visą sutartyje numatytą naudą, baigiasi teisių galiojimo laikas arba šias teises ji perleidžia kitiems ūkio subjektams. Teisės kontroliuoti finansinį turtą perleidimo pavyzdys galėtų būti faktoringo sutartis be regreso teisės, pagal kurią įmonė perleidžia kitai įmonei teisę atsiimti iš pirkėjų gautinas sumas.

Pardavusi prekių ar suteikusi paslaugų įmonė įgyja teisę gauti atlygį, kurį apskaitoje registruoja kaip finansinį turtą gautinų sumų sąskaitose. Toks finansinis turtas yra nurašomas, kai įmonė gauna visus sutartyje numatytus pinigus ar kitokią naudą.

Finansinis turtas taip pat turi būti nurašomas, jei jis buvo įsigytas ribotam laikui ir įmonė praranda teisę jį kontroliuoti ir gauti iš jo ekonominės naudos.

Apskaitoje teisės kontroliuoti finansinį turtą perleidimas paprastai registruojamas gavus pinigus iš teisės perėmėjo.

Pavyzdys

Įmonė „A“ už 30 000 EUR bankui perleido teisę gauti iš pirkėjo, įmonės „B“, 31 000 EUR. Skolos perleidimo sutartyje bankas prisiėmė visą riziką, jei pirkėjas laiku nesumokės skolos ar sumokės ne visą sumą. Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	30 000
D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	1 000
K 2410 Pirkėjų skolų vertė	31 000

39. Gautinų sumų (skolų) perleidimo sandoris (pavyzdžiui, faktoringas be regreso teisės, t. y. kai skolų pirkėjas neturi teisės atsisakyti sandorio) laikomas skolų pardavimu ir jos iš karto nurašomos, jei:

39.1. perleisdama skolas įmonė perduoda visą su jų gavimu susijusią riziką ir nėra numatyta atgalinio skolų supirkimo;

39.2. perleidžiamos skolos gali būti patikimai įvertinamos;

39.3. nenumatyta, kad skolų pirkėjas gali atsisakyti šio sandorio.

Skolų pardavimo sandoris apskaitoje registruojamas parduodamų skolų suma mažinant gautinas sumas (pirkėjų skolas) ir atitinkamai registruojant gautus pinigus ir gautinų sumų pardavimo sąnaudas. Gautinų sumų pardavimo sąnaudos rodomos ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Pavyzdys

Pritrūkusi apyvartinių lėšų įmonė už 100 000 EUR pardavė bankui pirkėjų skolas, kurių balansinė vertė 120 000 EUR. 20 000 EUR skirtumas pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

Kai pagal faktoringo be regreso teisės sutartį bankas perveda pinigus, įmonės apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	20 000
K 2410 Pirkėjų skolų vertė	120 000

40. Jei skolų perleidimo sandoris neatitinka 39 punkto reikalavimų, jis vadinamas skolos perleidimu įkeičiant (faktoringas su regreso teise, t. y. kai skolos pirkėjas turi teisę susigrąžinti pinigus iš skolos pardavėjo, jei skolos pardavėjo skolininkas neatsiskaito). Apskaitoje toks sandoris registruojamas kaip užstatu garantuota skola. Šiuo atveju skolos ir įsipareigojimai nurašomi, kai skolininkai, kurių skolos parduotos, atsiskaito su skolų pirkėju.

Pinigų skolinimasis, garantuotas užstatu (faktoringas su regreso teise), apskaitoje registruojamas perkeliant perleistas gautinas sumas į perleistų gautinų sumų sąskaitą ir užregistruojant gautus pinigus ir mokėtinas sumas.

1 pavyzdys

Pritrūkusi apyvartinių lėšų, įmonė „B“ už 100 000 EUR pardavė bankui pirkėjų skolas, kurių balansinė vertė 120 000 EUR. 20 000 EUR skirtumas, t. y. finansinio turto perleidimo rezultatas, pripažįstamas finansinės ir investicinės veiklos sąnaudomis.

Kai pagal faktoringo su regreso teise sutartį bankas perveda pinigus, įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000

Kai perleistos skolos grąžinimo pardavėjui tikimybė išnyksta, perleistų pirkėjų skolų ir finansinės skolos kredito įstaigoms sąskaitos uždaromos:

D 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000
D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	20 000
K 2410 Pirkėjų skolų vertė	120 000

2 pavyzdys

Pritrūkusi apyvartinių lėšų įmonė „B“ sudarė su banku faktoringo sutartį, pagal kurią gavo 100 000 EUR trumpalaikę paskolą, kurios grąžinimas yra garantuojamas 120 000 EUR balansinės vertės iš pirkėjų gautinomis sumomis. Už suteiktą paskolą, jeigu paskola bus grąžinta per 7 dienas nuo sutartyje nustatytos pirkėjų skolų apmokėjimo dienos, įmonė turės sumokėti bankui 5 000 EUR mokestį. Jei pirkėjų skola nebus apmokėta laiku, bankas suteikia teisę apmokėti paskolą per 60 dienų ilgesnį laikotarpį, sumokant papildomą 2 000 EUR paskolos grąžinimo termino pratęsimo mokestį.

Kai pagal faktoringo sutartį bankas perveda pinigus, įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000

Įmonės pirkėjams laiku apmokėjus skolą, įmonė grąžina pagal faktoringo sutartį suteiktą paskolą ir sumoka bankui sutartą mokestį:

K 271 Sąskaitos bankuose	105 000
D 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000
D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	5 000

41. Jei už pinigus ar kitą atlygį finansinio turto nuosavybės teisė perleidžiama kitai įmonei, tačiau neperleidžiama visa su to turto naudojimu susijusi rizika ir nauda, nuosavybės teisę perleidžianti įmonė sandorį registruoja kaip užstatu garantuotą skolą. Pavyzdžiui, įmonė sudaro atpirkimo sandorį, pagal kurį perleidžia kitai įmonei turto nuosavybės teisę, tačiau šį turtą kontroliuoja, o praėjus tam tikram laikui perleistą nuosavybės teisę ji išpirks.

42. Nustatant, ar įmonė dar turi teisę kontroliuoti finansinį turtą, atsižvelgiama į turto faktišką kontrolę ir riziką, susijusią su to turto naudojimu. Jei turtą perleidžianti įmonė jį dar kontroliuoja, ji šio turto neturi nurašyti iš savo apskaitos. Pavyzdžiui, įmonės sudarė sandorį, pagal kurį perleidžia viena kitai turto nuosavybės teisę, tačiau neperduoda teisės į to turto teikiamą ekonominę naudą, ir įsipareigoja perleistą teisę išpirkti, o nuosavybės teisę įsigijusi įmonė pajamas gauna tik už paskolintus pinigus.

Jei pagal sutartį įmonė parduoda obligacijas, tačiau įsipareigoja jas atpirkti ir toliau gauna už obligacijas mokamas palūkanas, iš įmonės apskaitos jos neturi būti nurašomos, o už jų pardavimą gauti pinigai turi būti pripažįstami kaip gauta paskola.

Obligacijų pirkėjas jas registruoja nebalansinėse sąskaitose.

Pavyzdys

Įmonė „A“ sudarė atpirkimo sandorį, pagal kurį už 100 000 EUR perleidžia obligacijas, kurias įsipareigojo po dvejų metų išpirkti ir sumokėti 5 proc. metinių palūkanų. Su obligacijų turėjimu susijusi nauda ir rizika išlieka įmonei „A“, todėl obligacijos iš apskaitos nenurašomos, o gauti pinigai registruojami kaip paskola.

Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 421 Skoliniai įsipareigojimai	100 000

Už obligacijas gautinos ir už paskolą mokėtinos palūkanos pripažįstamos kaupimo principu.

43. Jei užtikrinant įsipareigojimų vykdymą finansinis turtas buvo įkeistas ir prarasta nuosavybės teisė, jis yra nurašomas.

Pavyzdys

Įmonė „A“ sudarė 2 metų paskolos sutartį, pagal kurią, garantuodama bankui 100 000 EUR paskolos grąžinimą, įkeitė obligacijas, kurių tikroji vertė 120 000 EUR. Įmonė „A“ įsipareigojo mokėti 5 proc. metinių palūkanų, o teisę valdyti įkeistas obligacijas atgautų tik grąžinusi paskolą.

Gavus paskolą įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	100 000
K 422 Skolos kredito įstaigoms	100 000

Pirmaisiais metais pripažįstamos palūkanų sąnaudos:

D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	5 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms	5 000

Ilgalaikė skola perklasifikuojama į trumpalaikę:

D 422 Skolos kredito įstaigoms	100 000
K 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000

Įmonė „A“ sumoka apskaičiuotas paskolos palūkanas:

D 441 Skolos kredito įstaigoms	5 000
K 271 Sąskaitos bankuose	5 000

Antraisiais metais įmonė „A“ susidūrė su finansiniais sunkumais, todėl negali grąžinti paskolos sumos ir palūkanų už antruosius metus. Pagal paskolos sutarties sąlygas įmonės „A“ teisės į įkeistas obligacijas pereina bankui. Kadangi tuo metu obligacijų tikroji vertė rinkoje buvo nukritusi iki 106 000 EUR, tačiau vis dar buvo didesnė už likusią įmonės „A“ skolos sumą, bankas su įmone „A“ pasirašė susitarimą, kuriuo abi šalys pripažino galutinį tarpusavio atsiskaitymą. Įmonė „A“ obligacijas apskaitoje užregistravo tikrąja verte, todėl obligacijų tikrosios vertės pasikeitimas buvo parodytas sudarant finansines ataskaitas.

Įmonė „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 441 Skolos kredito įstaigoms	100 000
D 6802 Kitų įmonių suteiktų paskolų palūkanų sąnaudos	5 000
D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	1 000
K 1661 Ne nuosavybės vertybiniai popieriai	106 000

44. Perleidus ar dėl kitų priežasčių nurašius finansinį turtą ar jo dalį, pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomas sandorio rezultatas (pelnas arba nuostolis), jei toks yra.

Pavyzdys

Įmonė „B“ už 10 000 EUR parduoda akcijas, kurios balanse buvo įvertintos 9 000 EUR. Akcijos nurašomos, o balansinės vertės ir įplaukų skirtumas priskiriamas finansinės ir investicinės veiklos pajamoms.

Įmonės „B“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	10 000
K 262 Kitos investicijos	9 000
K 5809 Investicijų perleidimo pelnas	1 000

45. Suteiktą garantiją pripažinus finansiniu įsipareigojimu, jis iki garantijos galiojimo pabaigos vertinamas tikrąja verte, o jeigu įsipareigojimo tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, tai jo vertė yra garantiniame rašte nurodyta suma arba garantijai padengti sudaryto atidėjinio suma, ta, kuri iš jų didesnė.

Pavyzdys

Įmonė pasirašo garantinį raštą, kad kitos įmonės 10 000 EUR skola su palūkanomis bus gražinta. Kitai įmonei suteikta garantija finansiniu įsipareigojimu nepripažįstama, kol nėra aišku, ar garantinį įsipareigojimą reikės vykdyti. Jei gaunamas patvirtinimas, kad garantinį įsipareigojimą reikės vykdyti, pavyzdžiui, įmonė, už kurią buvo garantuota, paskelbia bankrotą, jis pripažįstamas finansiniu įsipareigojimu. Geriausias būdas nustatyti finansinio įsipareigojimo sumą – įvertinti jį tikrąja verte. Jei finansiniam įsipareigojimui padengti sudaromas rinkos informacija pagrįstas atidėjinys, kuris yra didesnis už garantiniame rašte nurodytą sumą, įsipareigojimo suma nustatoma pagal apskaičiuoto atidėjinio sumą.

Jei, įvertinus mokėtinas palūkanas, finansiniam įsipareigojimui padengti buvo sudarytas 12 000 EUR atidėjinys, kuris yra 2 000 EUR didesnis už garantiniame rašte nurodytą sumą, finansinis įsipareigojimas turi būti registruojamas ne garantiniame rašte nurodyta 10 000 EUR suma, bet atidėjinio suma, kuri yra didesnė.

Apskaitoje daromi įrašai:

D 413 Kiti atidėjiniai	12 000
K 421 Skoliniai įsipareigojimai	12 000

46. Įmonė turi nurašyti finansinį įsipareigojimą ar jo dalį tik tada, kai įsipareigojimas įvykdomas, panaikinamas ar nustoja galioti.

Įmonė finansinį įsipareigojimą turi nurašyti, kai jį įvykdo sumokėdama kreditoriui (paprastai pinigais, kitu finansiniu turtu) arba kai teismas ar kreditorius teisiškai atleidžia ją nuo atsakomybės vykdyti įsipareigojimą.

Finansinis įsipareigojimas iš apskaitos nurašomas, jei, pavyzdžiui, įmonė sumoka pinigus už gautas prekes:

D 443 Skolos tiekėjams

K 271 Sąskaitos bankuose

arba jei skolos anuliuojamos teismo sprendimu, arba suėjus senaties terminui, pavyzdžiui:

a) suėjus senaties terminui nurašomas finansinis įsipareigojimas už gautas prekes:

D 443 Skolos tiekėjams

K 5401 Kitos pajamos

b) kreditorius skolininką teisiškai atleidžia nuo atsakomybės vykdyti finansinį įsipareigojimą – grąžinti gautą paskolą:

D 421 Skoliniai įsipareigojimai

K 5401 Kitos pajamos

arba K 5810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos

Jei skolininkas ir skoliniojas pasikeičia skolomis, kurių sąlygos iš esmės skiriasi, senoji skola nurašoma ir užregistruojama nauja skola. Taip pat ir esminis esamos skolos sąlygų pakeitimas turi būti registruojamas apskaitoje kaip senosios skolos nurašymas ir naujos užregistravimas.

47. Perleidus ar kitaip panaikinus finansinį įsipareigojimą (ar jo dalį), pelno (nuostolių) ataskaitoje parodomas sandorio rezultatas (pelnas arba nuostolis), jei toks yra.

Pavyzdys

Įmonė „A“ perleidžia įmonei „B“ įsipareigojimą sumokėti Rusijos rubliais (tikroji vertė 11 000 EUR), o įmonė „B“ perleidžia įmonei „A“ įsipareigojimą sumokėti JAV doleriais (tikroji vertė 12 000 EUR). Skirtumas įtraukiamas į pelno (nuostolių) ataskaitą. Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	1 000
D 424 Skolos tiekėjams (Rusijos rubliais)	11 000
K 424 Skolos tiekėjams (JAV doleriais)	12 000

48. Jei kreditorius buvo atleidęs skolininką, garantavusį už kitą skolininką, nuo įsipareigojimo mokėti, tačiau skolininkas vėl turi prisiimti įsipareigojimą, nes pirminę atsakomybę prisiėmusi šalis savo įsipareigojimų nevykdo, garantiją suteikęs skolininkas turi pripažinti naują finansinį įsipareigojimą, iš naujo įvertintą tikrąja garantijos verte.

Pavyzdys

Pagal garantinį raštą įmonė „A“ buvo prisiėmusi finansinį įsipareigojimą padengti įmonės „B“ 30 000 EUR skolą bankui. Įmonei „B“ pradėjus vykdyti įsipareigojimus bankui, įmonė „A“ finansinį įsipareigojimą nurašė. Tačiau dar nesibaigus garantijos laikui bankas pareiškia pretenzijų įmonei „A“ dėl įmonės „B“ nesumokėtos 15 000 EUR paskolos dalies ir 2 000 EUR palūkanų. Įmonė „A“ turi pripažinti naują finansinį įsipareigojimą, kurio tikroji vertė 17 000 EUR.

49. Jei įmonė perleidžia dalį arba visą finansinį įsipareigojimą kitiems ir taip sukuria naują finansinį turtą ar prisiima naują finansinį įsipareigojimą, perleistasis finansinis įsipareigojimas arba jo dalis nurašoma.

X. FINANSINIO TURTO IR FINANSINIO ĮSIPAREIGOJIMO TIKROJI VERTĖ

50. Finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo tikroji vertė gali būti nustatoma pagal 32-ąjį verslo apskaitos standartą „Tikrosios vertės nustatymas“.

51. Finansinis turtas ir finansinis įsipareigojimas turi būti vertinamas tikrąja verte, jei ją galima patikimai nustatyti.

XI. PELNAS IR NUOSTOLIAI DĖL FINANSINIO TURTO IR FINANSINIO ĮSIPAREIGOJIMO VERTĖS PASIKEITIMO

52. Pelnas ar nuostoliai dėl finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pasikeitimo turi būti įtraukiami į ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitą.

Pelnas ar nuostoliai dėl finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo tikrosios vertės pasikeitimo rodomi pelno (nuostolių) ataskaitoje. Pelnas dėl tikrosios vertės padidėjimo turėtų būti įrašomas į straipsnį *Kitos palūkanų ir panašios pajamos*, o nuostoliai – į straipsnį *Palūkanų ir kitos panašios sąnaudos*.

Pavyzdys

Įmonė „A“ 20X4 m. gruodžio 15 d. už 10 000 EUR įsigijo įmonės „B“ akcijų. Ši suma tą dieną buvo akcijų tikroji vertė. Pagal 20X4 m. gruodžio 31 d. vertybinių popierių biržos biuletenį paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną akcijų vertė buvo 12 000 EUR.

Registruojant įsigytas akcijas įmonės „A“ apskaitoje 20X4 m. gruodžio 15 d. daromi tokie įrašai:

D 26200 Kitų įmonių nuosavybės vertybinių popierių įsigijimo savikaina 10 000

K 271 Sąskaitos bankuose 10 000

Nustačius akcijų vertę įmonės „A“ apskaitoje 20X4 m. gruodžio 31 d. daromi tokie įrašai:

D 26201 Kitų įmonių nuosavybės vertybinių popierių tikrosios vertės pokytis 2 000

K 5808 Investicijų tikrosios vertės padidėjimo pelnas 2 000

53. Finansinio turto ar finansinio įsipareigojimo, įvertintų amortizuota savikaina, amortizacijos suma parodoma ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Finansinio turto amortizacijos suma – sutartyje numatytų arba apskaičiuotų palūkanų metodu nustatytų gautinų palūkanų suma, parodanti tikrąjį finansinio turto vertės pokytį per tam

tikrą laikotarpį. Tikrąjį finansinio turto vertės pokytį (ekonominę naudą, kurią gauna finansinio turto savininkas) parodo ne tik sutartyje numatytos palūkanos, bet ir už tą turtą sumokėtos sumos ir jo nominaliosios vertės skirtumas. Finansinio turto įsigijimo savikainos ir atgautinos nominaliosios vertės skirtumas kartu su palūkanomis pripažįstamas finansinės veiklos pajamomis visą finansinio turto turėjimo laikotarpį. Šis skirtumas amortizuojamas pripažįstant kiekvieno ataskaitinio laikotarpio palūkanų pajamas. Pavyzdžiui, registruojant iki išpirkimo termino laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių amortizuotos savikainos pasikeitimą apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 16610 Iki išpirkimo laikomi ne nuosavybės vertybiniai popieriai

K 5600 Kitų ilgalaikių investicijų ir paskolų palūkanų pajamos

Amortizacijos suma negali būti neigiama. Jei ekonominės naudos iš finansinio turto nebesitikima gauti, pripažįstamas nuostolis dėl finansinio turto vertės sumažėjimo. Pavyzdžiui, jei įmonė įsigyja obligacijų be kuponų už 100 000 EUR, o jos bus išperkamos už 90 000 EUR, tai išpirkimo sumos ir įsigijimo savikainos 10 000 EUR skirtumas bus neigiamas. Šis skirtumas neamortizuojamas, bet pripažįstamas turto vertės sumažėjimu ir sąnaudomis.

Finansinio įsipareigojimo amortizacijos suma – sutartyje numatytų arba apskaičiuotų palūkanų metodu nustatytų mokėtinų palūkanų suma, parodanti tikrąjį finansinio įsipareigojimo vertės padidėjimą per tam tikrą laikotarpį. Finansinio įsipareigojimo savikainos ir mokėtinos nominaliosios vertės skirtumas kartu su palūkanomis pripažįstamas finansinės veiklos sąnaudomis visą finansinio įsipareigojimo turėjimo laikotarpį. Šis skirtumas amortizuojamas pripažįstant kiekvieno ataskaitinio laikotarpio palūkanų sąnaudas. Pavyzdžiui, registruojant finansinio įsipareigojimo amortizuotos savikainos pasikeitimą apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos

K 421 Skoliniai įsipareigojimai

Amortizacijos suma negali būti neigiama. Jei finansinio įsipareigojimo nereikės vykdyti, jis toliau neamortizuojamas ir dažniausiai pripažįstamas pajamomis.

54. Apskaičiuotos palūkanos ir pelnas (nuostoliai), susiję su finansiniu turtu ar finansiniu įsipareigojimu, turi būti pripažįstami pajamomis (sąnaudomis) ir parodomi pelno (nuostolių) ataskaitoje.

Pelnas arba nuostoliai, susiję su finansiniu turtu ar finansiniu įsipareigojimu, gali atsirasti dėl palūkanų apskaičiavimo, tikrosios vertės pasikeitimo, nuvertėjimo, mokėtinų ar gautinų sumų diskontavimo ir pan.

Jei iš turimo finansinio turto gaunama pelno ar patiriama nuostolių dėl turto vertės sumažėjimo, pelno (nuostolių) ataskaitoje pelnas pripažįstamas pajamomis, o nuostoliai – sąnaudomis.

Jei už finansinio įsipareigojimo vykdymo atidėjimą mokamos papildomos palūkanos ar patiriama nuostolių dėl įsipareigojimo vertės padidėjimo, bet koks finansinio įsipareigojimo vertės padidėjimas pelno (nuostolių) ataskaitoje pripažįstamas sąnaudomis, o sumažėjimas – pajamomis.

Jei dėl rinkos kainų ar valiutų kurso pokyčių finansinio turto vertė padidėja (sumažėja), o finansinių įsipareigojimų vertė sumažėja (padidėja), skirtumas pelno (nuostolių) ataskaitoje pripažįstamas pajamomis arba sąnaudomis.

Jei už finansinį turtą gautinos ar mokėtinos per ilgesnį kaip 12 mėnesių laikotarpį sumos sutartyse numatytos be palūkanų arba palūkanos reikšmingai skiriasi nuo rinkos palūkanų normų, sumos yra diskontuojamos, o pelnas ar nuostoliai, susidarę dėl palūkanų apskaičiavimo, pajamomis ar sąnaudomis pripažįstami pelno (nuostolių) ataskaitoje.

XII. FINANSINIO TURTO NUVERTĖJIMAS

55. Finansinio turto vertė yra sumažėjusi, jei jo balansinė vertė yra didesnė už sumą, tikėtiną atgauti už tą turtą. Kiekvieno balanso datą įmonė turi nustatyti, ar nėra objektyvių prielaidų, kad finansinio turto (ar turto grupės) vertė gali sumažėti. Jei tokių prielaidų yra, įmonė turi apskaičiuoti už tą turtą (ar turto grupę) tikėtiną atgauti sumą ir, sumažinusi balansinę vertę, pripažinti nuostolį dėl vertės sumažėjimo.

Patikimiausias būdas nustatyti, ar finansinis turtas nenuvertėjo – palyginti to turto balansinę vertę su tokio pačio turto rinkos kainomis. Jei turtas likvidus, rinkos kainos geriausiai parodo už tą turtą tikėtiną atgauti sumą. Jei pagal rinkos kainas finansinio turto tikrosios vertės nustatyti negalima, ji nustatoma remiantis prielaidomis, pagrįstomis prieinama ir patikima informacija.

Jei įmonė turi pakankamai įrodymų, kad už finansinį turtą tikėtina atgauti suma reikšmingai mažesnė už jo balansinę vertę, turi būti pripažįstamas nuostolis dėl nuvertėjimo.

Pavyzdys

Sudarydama finansines ataskaitas pagal viešai skelbiamą informaciją įmonė nustatė, kad turimų įmonės „C“ obligacijų rinkos vertė 20X4 m. gruodžio 31 d. buvo 50 000 EUR. Balansinė vertė, apskaičiuota amortizuotos savikainos metodu, – 100 000 EUR. Obligacijų rinkos vertė reikšmingai mažesnė už balansinę vertę, todėl, jei rinkos vertė sumažėjo ne dėl laikinų obligacijų vertės svyravimų, pripažįstamas nuostolis dėl įmonės „C“ obligacijų nuvertėjimo.

Registruojant įmonės „C“ akcijų nuvertėjimą apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6701 Ilgalaikio finansinio turto vertės sumažėjimo sąnaudos	50 000
K 166109 Iki išpirkimo laikomų ne nuosavybės vertybinių popierių vertės sumažėjimas	50 000

56. Finansinio turto (ar turto grupės) nuvertėjimo prielaidos grindžiamos:

56.1. dideliais emitento finansiniais sunkumais;

56.2. sutarties sąlygų nesilaikomu, pavyzdžiui, su palūkanų ar paskolos mokėjimu susijusių įsipareigojimų nevykdomu;

56.3. dėl ekonominių ar teisinių priežasčių, susijusių su skolininko finansiniais sunkumais, skolininkui skolinintojo suteiktomis nuolaidomis, kurių kitu atveju nebūtų teikęs;

56.4. reorganizavimo ar emitento bankroto didele tikimybe;

56.5. turto vertės sumažėjimo nuostoliu, pripažintu ankstesnį ataskaitinį laikotarpį;

56.6. dėl finansinių sunkumų pasyvia šio turto rinka;

56.7. prielaida, kad bus gaunamos ne visos gautinos sumos.

57. Jei tikėtina, kad įmonė neatgaus gautinų sumų (pagrindinės sumos ir palūkanų) ar iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto, turi būti pripažįstamas nuostolis dėl vertės sumažėjimo. Nuostolio suma turi būti įtraukiama į ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitą.

Pavyzdys

Sudarant finansines ataskaitas pagal įmonės „A“ patvirtintą apskaitos politiką apskaičiuota, kad 1 proc. (arba 10 000 EUR) pirkėjų skolų nesitikima atgauti. Apskaitoje registruojamas vertės sumažėjimo nuostolis dėl abejotinų skolų atsiradimo ir daromi tokie įrašai:

D 63090 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimo sąnaudos	10 000
K 2419 Pirkėjų skolų vertės sumažėjimas (–)	10 000

58. Kiekvieno reikšmingo finansinio turto vieneto vertės sumažėjimas nustatomas ir registruojamas atskirai. Finansinio turto panašių vienetų grupės gali būti nustatomas ir pripažįstamas bendras vertės sumažėjimas.

Vertinant iš pirkėjų gautinų sumų vertės sumažėjimą iš reikšmingų pirkėjų gautinos sumos turėtų būti vertinamos atskirai, o visų kitų gautinų sumų gali būti nustatomas bendras vertės sumažėjimas.

59. Turto vertės sumažėjimas gali būti apskaičiuojamas remiantis turto tikrąja verte, nustatyta pagal rinkoje skelbiamą kainą.

60. Finansinio turto, kuris į apskaitą įtrauktas amortizuota savikaina, vertės sumažėjimas nustatomas taikant apskaičiuotų palūkanų normą. Jei paskolos, gautinos sumos ar iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto įsigijimo sutartyje skirtingiems laikotarpiams nustatyta skirtinga fiksuota palūkanų norma, atgautinai vertei nustatyti apskaičiuotų palūkanų norma gali būti nustatoma taikant sutartyje nustatytą palūkanų vidutinę normą.

Jei finansinis turtas apskaitoje buvo registruojamas amortizuota savikaina taikant apskaičiuotų palūkanų normą, jo amortizuota savikaina po vertės sumažėjimo apskaičiuojama taikant tą pačią palūkanų normą. Pavyzdžiui, finansinio turto amortizuotai savikainai nustatyti buvo taikoma 5 proc. apskaičiuotų palūkanų norma. Sumažėjusi vertė diskontuojama taikant tą pačią 5 proc. normą.

Tais atvejais, kai finansinio turto įsigijimo savikaina yra lygi įsigyto turto nominaliajai vertei ir skirtingiems laikotarpiams sutartyje nustatytos skirtingos palūkanų normos, įmonė apskaičiuotų palūkanų norma gali laikyti vidutinę sutartyje numatytą palūkanų normą. Pavyzdžiui, sutartyje numatytos palūkanos per 5 metus yra 4, 5, 6, 7 ir 8 proc. Amortizuotai savikainai apskaičiuoti įmonė gali taikyti vidutinę 6 proc. palūkanų normą.

61. Jei per paskesnę laikotarpį turto nuvertėjimo ar abejotinos skolos suma sumažėja, nurašytoji finansinio turto vertė turi būti atkuriamą. Atkurta finansinio turto vertė neturi būti didesnė už įsigijimo ar amortizuotą savikainą, kuri būtų buvusi, jei nebūtų buvęs pripažintas vertės sumažėjimas. Atkurtoji vertė turi būti įtraukiama į ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitą.

Jei paskolos, gautinos sumos ar iki išpirkimo termino laikomo finansinio turto nuvertėjimo sumos sumažinamos, jos neturėtų viršyti anksčiau dėl nuvertėjimo nurašytų sumų. Finansinio turto nuvertėjimo sumos didina įmonės veiklos sąnaudas, o vertės padidėjimo sumos jas mažina.

Pavyzdys

Nesitikėdama iš įmonės „B“ atgauti suteiktos 5 000 EUR paskolos, įmonė „A“ pripažino ją abejotina skola ir nurašė į finansinės ir investicinės veiklos sąnaudas. Įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	5 000
K 16709 Gautinų pirkėjų skolų vertės sumažėjimas (–)	5 000

Kai buvo sudarytos įmonės „A“ finansinės ataskaitos, įmonė „B“ pranešė, kad paskolą gražins ir kartu su delspinigiais sumokės 5 500 EUR.

Gavus tokį pranešimą, įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 16709 Gautinų pirkėjų skolų vertės sumažėjimas (–)	5 000
K 6810 Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos	5 000

Gavus pinigus, įmonės „A“ apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 271 Sąskaitos bankuose	5 500
K 167 Po vienu metų gautinos sumos	5 000
K 5804 Baudų ir delspinigių pajamos	500

62. Finansinio turto, kuris tikraja verte neregistruojamas todėl, kad jo tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, balansinė vertė kiekvieno balanso datą turėtų būti patikrinama, ar nėra jos sumažėjimo požymių. Tai gali būti atliekama remiantis tikėtinų diskontuotų grynujų pinigų įplaukų analize. Jei pagal finansinio turto vertės sumažėjimo prielaidas nustatoma, kad turto vertė sumažėjo, nuostolio dėl vertės sumažėjimo dydį parodo to turto balansinės vertės ir už jį atgautinos sumos skirtumas.

XIII. LABAI MAŽOMS ĮMONĖMS TAIKOMOS IŠIMTYS

63. Labai mažai įmonei, rengiančiai 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 8 punkte nustatytą finansinių ataskaitų rinkinį, taikomos šiame skyriuje nustatytos išimtys.

64. Paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio dieną laikomas parduoti finansinis turtas vertinamas ir finansinėse ataskaitose parodomas įsigijimo savikaina atėmus vertės sumažėjimo sumą.

Šio standarto 32 punkte nurodyta, kad parduoti laikomas finansinis turtas turi būti įvertinamas tikraja verte. Labai maža įmonė, rengianti 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 8 punkte nustatytą finansinių ataskaitų rinkinį, tokio turto tikraja verte nevertina ir finansinėse ataskaitose rodo įsigijimo savikainą atėmus vertės sumažėjimo sumą.

65. Paskutinę kiekvieno ataskaitinio laikotarpio dieną finansiniai įsipareigojimai, susiję su rinkos kainomis, vertinami ir finansinėse ataskaitose parodomi įsigijimo savikaina.

Šio standarto 36 punkte nurodyta, kad su rinkos kainomis susiję finansiniai įsipareigojimai turi būti įvertinami tikrąja verte. Labai maža įmonė, rengianti 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 8 punkte nustatytą finansinių ataskaitų rinkinį, tokių įsipareigojimų tikrąja verte nevertina ir finansinėse ataskaitose rodyto tik įsigijimo savikainą.

66. Suteiktą garantiją pripažinus finansiniu įsipareigojimu jis iki garantijos galiojimo pabaigos vertinamas garantiniame rašte nurodyta suma arba garantijai padengti sudaryto atidėjinio suma – ta, kuri iš jų didesnė.

Šio standarto 45 punkte nurodyta, kad suteiktą garantiją pripažinus finansiniu įsipareigojimu, jis iki garantijos galiojimo pabaigos vertinamas tikrąja verte, o jeigu įsipareigojimo tikrosios vertės negalima patikimai nustatyti, tai jo vertė yra garantiniame rašte nurodyta suma arba garantijai padengti sudaryto atidėjinio suma, ta, kuri iš jų didesnė. Labai maža įmonė, rengianti 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 8 punkte nustatytą finansinių ataskaitų rinkinį, pagal 66 punktą įsipareigojimo tikrąja verte nevertina.

67. Jei kreditorius buvo atleidęs skolininką, garantavusį už kitą skolininką, nuo įsipareigojimo mokėti, tačiau skolininkas vėl turi prisiimti įsipareigojimą, nes pirminę atsakomybę prisiėmusi šalis savo įsipareigojimų nevykdo, garantiją suteikęs skolininkas turi pripažinti naują finansinį įsipareigojimą garantiniame rašte nurodyta suma.

Šio standarto 48 punkte nurodyta, kad garantiją suteikęs skolininkas turi pripažinti naują finansinį įsipareigojimą iš naujo įvertintą tikrąja garantijos verte, tačiau labai maža įmonė, rengianti 1-ojo verslo apskaitos standarto „Finansinė atskaitomybė“ 8 punkte nustatytą finansinių ataskaitų rinkinį, pagal 67 punktą garantijos tikrąja verte nevertina ir ją pripažįsta garantiniame rašte nurodyta suma.

XIV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

68. Pagal šį standartą turi būti tvarkoma 2010 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių finansinių metų apskaita ir sudaromos 2010 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinės ataskaitos. Šis standartas gali būti taikomas ir sudarant ankstesnių ataskaitinių laikotarpių finansines ataskaitas.